

ACADEMIA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE
A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE CLUJ-NAPOCA

DOCUMENTE PRIVIND REVOLUȚIA
DE LA 1848 ÎN ȚĂRILE ROMÂNE
C. TRANSILVANIA

Vol. II

12—29 aprilie 1848

UNIVERSITATEA „AL. I. CUZA”
— SIBIU —
INVENTARIAT 1983

SUB REDACȚIA:
ACAD. ȘTEFAN PASCU

VICTOR CHERESTEȘIU

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMANIA
70 JUN 1985 BUCUREȘTI, 1979

Bibl. instit. de Inv. superior Sibiu
INV. Nr. 693701980

REZUMATELE DOCUMENTELOR

1. *Bratislava, 11—12 aprilie 1848.* Legea agrară votată de Dieta de la Bratislava prevede: desființarea tuturor obligațiilor iobăgești; modalitatea despăgubirii nobililor pentru „pierderea” veniturilor din prestațiile iobăgești; menținerea situației vechi în ce privește folosirea pădurilor și pășunilor comune, acolo unde nu s-a efectuat anterior reglementarea urbană; desființarea jurisdicției domnului de pământ [scaunul de judecată nobiliar]; ștergerea datoriilor fostelor proprietăți feudale, cu excepția celor rezultate din activitățile negustorești și din camătă.

2. *Bratislava, 11—12 aprilie 1848.* Legea electorală votată de Dieta din Bratislava menține dreptul membrilor stărilor privilegiate de a participa la alegerea deputaților pentru Dietă, dar îl extinde și: asupra foștilor iobagi eliberați și împroprietăriți având cel puțin un sfert de sesie; asupra orașenilor proprietari de casă în valoare de cel puțin 300 florini; asupra meșteșugarilor cu atelier propriu și cu cel puțin un ucenic; asupra negustorilor cu prăvălie proprie; asupra proprietarilor de fabrici și asupra intelectualilor. Dreptul de a fi ales este condiționat, între altele, de cunoașterea limbii maghiare.

3. *Bratislava, 11—12 aprilie 1848.* Legea presei votată de Dieta de la Bratislava prevede desființarea cenzurii și stabilește libertatea presei, cu anumite restricții și pedepse în caz de nerespectare a acestora.

4. *Bratislava, 11—12 aprilie 1848.* Legea suportării comune a sarcinilor votată de Dieta din Bratislava precizează că de la 1 noiembrie 1848 vor fi supuși la dări sau impozite și foștii privilegiați, alături de cei ce le-au suportat înainte de revoluție.

5. *Cluj, înainte de 13 aprilie 1848.* Redactorul Kővári László și editorul Tilts János, către guvernatorul Teleki József și către Guvernul Transilvaniei. Solicită permisiunea de a edita o gazetă cu titlul „Ellenőr” (Controlorul), cu scopul de a modera revendicările radicale ale poporului și de a tempera neliniștea nobilimii.

6. *Cluj, 13 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către cancelarul aulic Jósika Sámuel. Îl informează despre măsurile luate pentru liniștirea românilor din Munții Apuseni.

7. *Cluj, 13 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopii Ioan Lemeni și Andrei Șaguna. Le atrage atenția asupra adunărilor din Munții Apuseni organizate de Ioan Buteanu și Simion Balint și le pretinde să-i îndrume pe preoți să se ocupe de îndatoririle lor bisericești și să nu se amestece în afaceri politice.

8. *Cluj, 13 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către cei trei judecători de la Tabla regească din Tîrgu Mureș. Îi anunță despre prezența lui Avram Iancu la adunarea populară de la Abrud și le ordonă să-l recheme la Tîrgu Mureș cu scopul de a fi îndepărtat din Munții Apuseni.

9. *Cluj, 13 aprilie 1848.* Guvernul Transilvaniei către scaunul Ciuc. Îi scrie în problema concentrării grănicerilor secuiei pentru manevrele de primăvară și în cea a incidentelor de la Șumuleu.

10. *Sibiu, 13 aprilie 1848.* Comitele sașilor Franz Salmen către episcopul evanghelic Paul Georg Binder. Îi cere să preia conducerea delegației ce urmează să plece la Viena pentru a solicita monarhului să susțină interesele săsești din Transilvania.

11. *Sînpaul, 13 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Tîrnava, Haller Ignác, către guvernatorul Teleki József. Raportează că în comitatul Tîrnava e liniște, dar țărani știu că în Ungaria robotele au fost desființate. Din această cauză și aici se așteaptă ca iobagii să refuze prestarea lor. Potrivit informațiilor culese, nu cei doi studenți români de la Pazmanaeum au răspândit foaia volantă la care se referă adresa Guvernului din 8 aprilie.

12. *Braşov, 13 aprilie 1848.* Judele primar al Braşovului Johann Albrichsfeld către guvernatorul Teleki József. Îi comunică ştiri cu privire la situaţia din Braşov. O delegaţie condusă de avocatul Ioan Bran s-a prezentat la şedinţa Magistratului sau Consiliului oraşenesc şi invocând principiul egalei îndreptăţiri acordată de saşi a cerut: numirea imediată a doi-trei români ca senatori în Magistrat şi a unui număr de membri în comunităţi; primirea în garda cetăţenească a tuturor românilor proprietari de case, care plătesc taxa comunală sau exercită o meserie, ori acordarea dreptului de a-şi organiza gardă proprie. Membrii delegaţiei au refuzat să formuleze revendicările în scris. După ce delegaţia a părăsit sala, avocatul Bran ar fi spus românilor adunaţi în piaţă că Magistratul a refuzat să le satisfacă revendicările. Spre seară s-a răspândit zvonul neîntemeiat că românii ar fi aşteptat ajutor din Săcele pentru a lua în stăpânire oraşul. Clericul venit de la Viena, care a adus manifeste româneşti, a sosit la Săcele, după un popas la Turcheş, dar cu greu va putea fi arestat în mijlocul mulţimii. În încheiere adresează rugămintea ca armata cantonată la Braşov să nu plece din oraş.

13. *Braşov, 13 aprilie 1848.* Magistratul către locuitorii români din Braşov. Le cere să păstreze liniştea şi ordinea constituită şi să-şi formuleze doleanţele în scris.

14. *Vaşcău, 13 aprilie 1848.* Judele nobiliar Középesy Gyula către vicecomitele comitatului Zarand. Raportează că în jurisdicţia sa poporul aşteaptă calm aplicarea legilor despre abolirea definitivă a slujbelor iobăgeşti; de aceea ele sînt îndeplinite fără împotriviri făţiş; dezaprobă pastorală episcopului ortodox Gherasim Raţ din Arad, care atribuind abolirea relaţiilor urbariale exclusiv împăratului sporeşte neîncrederea şi ura poporului faţă de proprietarii feudali.

15. *Timişoara, 13 aprilie 1848.* Judele primar al Timişoarei, Johann Preyer, către palatinul Ungariei. Relatează despre agitaţia din oraş provocată de noile evenimente politice. Deşi agitaţia s-a mai potolit, ar fi de dorit totuşi ca cetatea să nu rămînă fără garnizoană.

16. *Păuleşti, 13 aprilie 1848.* Administratorul de moşie Márton Bálint către stăpînul său, contele Teleki Imre. Îi relatează împrejurările în care s-a desfiinţat robota în comitatul Satu Mare.

17. *Cluj, 13 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către Anton Puchner, generalul comandant al armatei din Transilvania. Îi răspunde la o notă privitoare la pedepsirea celor trei cancelişti, care au instigat grănicerii secuiei să depună armele la Miercurea-Ciuc şi Şumuleu. Îl anunţă de asemenea că s-au luat măsurile necesare în vederea recrutării, dar despre rezultatele lor nu poate spune nimic sigur, deoarece cele mai multe unităţi administrative se află în stare de agitaţie, iar comitatele din Partium (inclusiv districtul Chioar) au fost anexate Ungariei.

18. *Cluj, 14 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către Cancelaria aulică din Viena. Trimite cererea înaintată de Kővári László şi Tilts János pentru obţinerea permisiunii de a edita un ziar politic; nu recomandă aprobarea ei, deoarece activitatea petiţionarilor i se pare suspectă.

19. *Cluj, 14 aprilie 1848.* Guvernul Transilvaniei către comitatele Cluj, Dăbîca, Turda, Alba de Jos, Crasna, Solnocul de Mijloc, Bihor şi către consiliile oraşelor Bistriţa, Cluj şi Cojocna. Le aduce la cunoştinţă că monarhul a aprobat acordarea de către Guvernul a dreptului de a introduce statariul pe timp de trei luni pe teritoriul comitatului Cluj.

20. *Cluj, 14 aprilie 1848.* Guvernul Transilvaniei către oficialităţile din Braşov şi Trei Scaune, precum şi către comitele saşilor. Le atrage atenţia că limba de corespondenţă oficială între autorităţile săseşti pe de o parte şi între cele maghiare şi secuieşti pe de altă parte trebuie să fie maghiară sau latină.

21. *Sibiu, 14 aprilie 1848.* Comitele saşilor Franz Salmen către Magistratul oraşului Braşov. Îi expune părerile sale asupra situaţiei politice: ar fi iluzoriu a crede că mişcările revoluţionare, care au cuprins Europa întregă, se vor opri la frontierele Transilvaniei; ideile revoluţionare se vor face şi aici simţite, mai ales după decretarea libertăţii presei; se impun deci unele reforme, precum şi acordarea de drepturi românilor.

22. *Aiud, 14 aprilie 1848.* Baronul Kemény István junior către guvernatorul Teleki József. Îl anunţă că şi la Aiud a început prigonirea evreilor. Cere să se reînnoiască vechile dispoziţii guberniale, conform cărora evreii cu domiciliul stabil îndelungat pot rămîne în oraş.

23. *Odorhei Secuiesc, 14 aprilie 1848.* Prim-judele regesc al scaunului Odorhei către juzii nobiliari în subordine. Le ordonă să aducă la cunoştinţa tuturor hotărîrile adunării scăunale din ziua de 3 aprilie, privind: egalitatea tuturor locuitorilor în faţa legilor; susţinerea comună a sarcinilor obşteşti; desfiinţarea titlurilor nobiliare în corespondenţele oficiale.

24. *Șumuleu, 14 aprilie 1848.* Scaunul Ciuc către Tabla regească din Tirgu Mureș. Îi trimite actele de dare în judecată a concepistului Veress Ádám.

25. *Brașov, 14 aprilie 1848.* Judele primar al orașului Brașov, Johann Albrichsfeld, către preotul Petre Gherman. Îl roagă să liniștească populația română din comunele Zărnești și Bran și s-o îndemne să aștepte cu încredere măsurile ce vor fi luate de Dieta Transilvaniei.

26. *Cluj, 14 aprilie 1848.* Publicistul Kővári László și editorul Tilts János către Guvernul Transilvaniei. Îi reproșează că nu popularizează reformele, care urmează să fie dezbătute la Dietă și nu le-a rezolvat cererea de a edita ziarul politic „Ellenőr”.

27. *Viena, 14 aprilie, 1848.* Agentul aulic Friedrich Sachsenheim către Universitatea săsească. Raportează că a fost primit în audiență la 13 aprilie de arhiducele Franz Karl și i-a predat un memoriu în care se cere ca populația săsească să nu fie constrinsă la uniunea cu Ungaria. Anexează două exemplare ale ordonanței privind organizarea gărzilor cetățenești din Austria, care puteau servi drept model.

28. *Sibiu, 14 aprilie 1848.* Tezaurarul Mikó Imre către soția sa. O sfătuiește să preschimbe banii la Sibiu și să nu se teamă de români, deoarece acest oraș este păzit de puternice unități militare.

29. *Cluj, 15 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către prim-judele nobiliar al scaunului Ciuc. Îi ordonă să vegheze la păstrarea liniștii publice.

30. *Sibiu, 15 aprilie 1848.* Generalul comandant Anton Puchner către guvernatorul Teleki József. Îl anunță că: a ordonat detașarea unei companii la Alba Iulia în vederea potolirii frământărilor țărănești din regiunea Zlatna; nu poate satisface cererea de a distribui arme gărzilor cetățenești din Zlatna, pînă cînd nu va primi ordine în acest sens; a luat măsuri pentru întărirea garnizoanei din Mediaș, care îl va ajuta la nevoie pe comitele suprem din comitatul Tirnava pentru a menține ordinea constituită.

31. *Sibiu, 15 aprilie 1848.* Generalul comandant Anton Puchner către contele Mikó Imre de la Tezaurariat. Îi aduce la cunoștință că a luat măsuri pentru întărirea garnizoanei din Alba Iulia.

32. *Sibiu, 15 aprilie 1848.* Universitatea săsească către scaunele de pe „pămîntul crăiesc”. Le îndeamnă să ia măsuri pentru înființarea imediată a gărzilor cetățenești, cu scopul menținerii ordinii publice. Din gărzi să facă parte în mod obligatoriu sașii proprietari de case. Românii înstăriți să fie primiți și ei, dar fără a fi constrinși. Instrucția gărzilor să fie asigurată de ofițeri sau subofițeri pensionari.

33. *Abrud, 15 aprilie 1848.* Judele primar din Abrud, Laborfalvi Nagy Károly, către guvernatorul Teleki József. Îi relatează despre evenimentele din Munții Apuseni, exprimîndu-și totodată îngrijorarea că românii din Abrud n-au încetat să țină adunări secrete.

34. *Poiana, 15 aprilie 1848.* Asesorul Szigethi Nagy Károly către prim-judele nobiliar al scaunului Arieș. Îi atrage atenția asupra faptului că un cleric român sosit din Blaj la Poiana vorbește „lucruri nedorite”.

35. *Brașov, 15 aprilie 1848.* Judele primar al Brașovului, Johann Albrichsfeld, către Franz Salmen, comitele sașilor. Îi raportează că: teama de un atac al populației române a fost neîntemeiată și măsurile luate s-au dovedit inutile; la 13 aprilie o delegație de români a dat asigurări că populația românească dorește să obțină drepturi printr-o petiție prezentată Magistratului sau Consiliului orașenesc și Dietei; asigurări similare au fost date și de protopopii I. Popasu și P. Gherman; se afirmă că în ziua de 13 aprilie s-au produs frământări la Satulung, dar țăranii au fost liniștiți de preoții lor; în ziua de 14 aprilie, Secăreanu, George Ioan și Lacea s-au pregătit să scoată pe fereastra casinoului român și grecesc un steag tricolor, dar au fost preveniți de oameni „bine intenționați” să n-o facă; s-au organizat gărzile cetățenești.

36. *Brașov, 15 aprilie 1848.* Directorul poliției din Brașov, Joseph Trausch, către Magistratul orașului Brașov. Îl anunță că fiul lui Gheorghe Iuga, sosit recent de la Viena, ar avea asupra sa două manifeste în limba română, pe care le-a primit la Pesta de la conaționalii săi.

37. *Cincu, 15 aprilie 1848.* Judele regesc din Cincu, Michael Schmidt, către comitele sașilor Franz Salmen. Îi dă informații despre frământările populației din scaunele Cincu și Agnita, provocate de problema constituirii gărzilor cetățenești. Propune amînarea înființării gărzilor cetățenești.

38. *Sebeș, 15 aprilie 1848.* Judele regesc Samuel Meister din Sebeș către comitele sașiilor Franz Salmen. Îi raportează că: garda cetățenească săsească, lipsită de arme și entuziasm, nu inspiră nici o încredere; manifestul citit în adunarea districtuală, prin care românilor li s-au acordat drepturi politice, a fost primit fără entuziasm; în problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria românii se declară potrivnici, iar în sînul populației săsești sînt păreri diferite; dezaprobă trimiterea unei delegații secrete la Viena.

39. *Arad, 15 aprilie 1848.* Manifestul adresat românilor din Arad de către Pflieger Alajos și alții, prin care sînt chemați la o adunare în 17 aprilie, pentru organizarea unei gărzi cetățenești.

40. *Viena, 15 aprilie 1848.* Cancelarul Jósika Sámuel către guvernatorul Teleki József. Îi exprimă părerea că Viena nu va împiedica ținerea Dietei. Așteaptă din zi în zi să-i fie acceptată demisia.

41. *Cluj, 15 aprilie 1848.* Liderul nobilimii liberale, contele Bethlen János senior, către tovarășul său de idei, baronul Wesselényi Miklós. Îi scrie că desființarea imediată a relațiilor urbariale și discutarea problemei reformei administrației comitatelor au provocat îngrijorarea nobilimii. Partida nobilimii liberale a recurs la agitații în favoarea uniunii și a ținerii Dietei, dar acum ne mai fiind necesare, principalul lucru este încetarea lor.

42. *Cluj, 16 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către cancelarul aulic Jósika Sámuel. I s-a adus la cunoștință că poezia lui Petőfi „A királyokhoz” (Către regi) editată la Pesta, a fost pusă în vînzare sub forma unor foi volante; poezia ar putea determina agitarea spiritelor; de aceea propune oprirea vînzării ei.

43. *Cluj, 16 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul greco-catolic Ioan Lemeni. Îl anunță că nu a avut niciodată intenția de a împiedica nașterea română să înainteze petiții Dietei. Nu vede însă necesitatea ținerii adunărilor populare, deoarece ele pot constitui un pericol pentru ordinea existentă. Îi cere să se deplaseze în Munții Apuseni sau să trimită un delegat pentru a liniști poporul. Nu poate fi de acord nici cu convocarea unui sinod, nici cu ținerea adunării populare la Blaj. Dacă adunarea nu poate fi totuși evitată, oamenii să se prezinte într-un număr cît mai redus. Cere să i se trimită lămuriri ample despre autorul manifestului ce cheamă poporul la adunarea de la Blaj, precum și despre persoanele care l-au răspîndit.

44. *Cluj, 16 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către Consiliul orașului Aiud. Aprobă ca evreii veniți după 1837 să fie expulzați, iar cei ce și-au stabilit domiciliul în Aiud înainte de 1837 să rămînă.

45. *Arad, 16 aprilie 1848.* Procesele-verbale ale ședințelor consiliului și ale adunărilor lărgite ale comunității bisericii ortodoxe sîrbești Sfîntu Petru și Pavel din Arad din 4/16 aprilie. Ele au fost prilejuite de chemările celor de la Novi Sad și Subotica de a trimite delegați, care, sub conducerea mitropolitului, să transmită împăratului, palatinului și guvernului maghiar, doleanțele poporului sîrb din monarhia habsburgică, formulate în 16 puncte. Comunitatea din Arad s-a declarat de acord cu revendicările formulate. Nu a trimis totuși delegați, deoarece între timp s-a aflat de convocarea congresului ortodox, care urmează să hotărească asupra acestor chestiuni.

46. *Beiuș, 16 aprilie 1848.* Protopopul din Meziad, Pavel Novac, către episcopul eparhiei Aradului, Gherasim Raț. Îl anunță că mai multe comune din împrejurimi s-au reîntors la ortodoxism.

47. *Cîmpeni, 16 aprilie 1848.* Angajatul domeniului fiscal din Cîmpeni, Lerchenfeld, către consilierul și administratorul minelor Nemegyei János. Îl informează despre starea de spirit a poporului prezent la tîrgul de la Cîmpeni; muncitorii au fost supravegheați; românii așteaptă în liniște hotărîrile imperiale; nu s-au semnalat tulburări nici în adunările convocate în vederea întocmirii unei petiții către Guberniu.

48. *Turcheș [Sucele], 16 aprilie 1848.* Funcționarii Joseph Plecker, Carl Myss și Demeter Boer către Magistratul sau Consiliul orașului Brașov. Raportează că l-au anchetat pe Ioan Iuga, student la Politehnica din Viena. Anchetatul a recunoscut că a primit de la un student necunoscut trei exemplare ale unui manifest în limba română: un exemplar l-a predat lui Ioan Petrovici de la Cluj, cu care era prieten de școală; al doilea, fostului său profesor George Barițiu; iar al treilea, poliției, cu ocazia anchetei.

49. *Cluj, 17 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către cancelarul aulic Jósika Sámuel. Îl informează despre un raport al prim-judeului regesc Petrichevich Horváth Albert din 13 aprilie, privitor la agitația stîrnită printre secui de adunarea scăunală de la Sfîntu Gheorghe în cauza problemei scutirii grănicerilor de obligațiile militare. În scopul prevenirii tulburărilor îi cere aprobarea de a acorda o indemnizație și un avans în bani în vederea

cumpărării de alimente și cai pentru grănicerii obligați la serviciu militar în afara locului lor de reședință.

50. *Cluj, 17 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul ortodox Andrei Șaguna. Îl anunță că a citit raportul cu lista localităților vizitate între 5—12 aprilie. Totodată îi pune în vedere să se reîntoarcă grabnic la reședința episcopală.

51. *Cluj, 17 aprilie 1848.* Circulara Guberniului Transilvaniei adresată comitatului Turda. Printre locuitorii români din Transilvania se răspîndește un apel care îi cheamă în duminica Tomii la o adunare în Blaj pe toți protopopii uniți și neuniți, împreună cu cîte doi preoți și cu cîte doi delegați din fiecare sat în vederea formulării revendicărilor națiunii române, ce urmează a fi înaintate Dietei; o adunare a mai multor mii de oameni în situația actuală nu este indicată; de aceea episcopii vor fixa o altă dată pentru o adunare la care să participe numai protopopii și cîteva persoane mai instruite.

52. *Cluj, 17 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comitele suprem al comitatului Tîrnava. Îi aduce la cunoștință că unitățile militare staționate la Mediaș au fost întărite cu două companii de grăniceri secui pentru menținerea ordinii.

53. *Pesta, 17 aprilie 1848.* Ministrul cultelor și al instrucțiunii publice din Ungaria, Eötvös József, către profesorul Szász Károly din Aiud. Îl invită să accepte postul de subsecretar de stat în ministerul pe care-l conduce.

54. *Oradea, 17 aprilie 1848.* Capitlul episcopiei romano-catolice din Oradea către vicecomitele comitatului Bihor. Se plînge că iobagii din Viișoara [comitatul Solnocul de Mijloc] și Izvoarele [comitatul Crasna] i-au devastat ani de-a rîndul pădurea din satul Sălacea [comitatul Bihor], iar acum pretind că ar fi a lor.

55. *Tîrgu Mureș, 17 aprilie 1848.* Asesorul la Tabla regească, Gálfalvi Imre, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că Avram Iancu din Vidra de Sus a depus examenul și a prestat jurămîntul de avocat; prin urmare nu mai este cancelist la Tabla regească.

56. *Cluj, 17 aprilie 1848.* Judele primar al orașului Cluj, Grois Gusztáv, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că o parte din cetățenii maghiari au cerut expulzarea evreilor din oraș.

57. *Tîrgu Mureș, 17 aprilie 1848.* Judele primar al orașului Tîrgu Mureș, Lázár János, către guvernatorul Transilvaniei. Îl informează despre adunarea din 15 aprilie din biserica calvină, unde s-a discutat înființarea gărzilor cetățenești.

58. *Sibiu, 17 aprilie 1848.* Referatul deputatului din Sighișoara, Johann Schwarz, prezentat Universității săsești pe marginea unei cereri din decembrie 1846 semnată de 41 români din Brașov. Semnatarii au revendicat alegerea unui număr proporțional de români în consiliile municipale, argumentînd că negoțul brașovean se găsește în mare parte în mîini românești; orașul Brașov se pronunță în principiu pentru satisfacerea acestei revendicări, dar invocă dificultățile ce rezultă din situația juridică privilegiată a celor trei „națiuni”, din rîndurile cărora românii nu fac parte.

59. *Brașov, 17 aprilie 1848.* Judele primar Johann Albrichsfeld din Brașov către guvernatorul Teleki József. Îi comunică amănunte despre anchetarea studentului Ioan Iuga, acuzat că ar fi adus manifeste de la Viena, pe care le-ar fi răspîndit printre românii din Transilvania.

60. *Țaga, 17 aprilie 1848.* Judele nobiliar Felszegi Samu către comitatul Dăbîca. Îl informează că s-a răspîndit o proclamație prin care națiunea română este chemată să se răzvrătească împotriva nobilimii. Cere unități militare pentru a reprima o eventuală răscoală.

61. *Blaj, 17 aprilie 1848.* Redactorul „Organului național”, Timotei Cipariu, către George Barițiu, redactorul „Gazetei de Transilvania”. Îi descrie frămîntările provocate în rîndurile tineretului studios și ale profesorilor de la Blaj de știrile referitoare la evenimentele de la Viena, Bratislava, Pesta și Cluj. La o întrunire, Aron Pumnul a citit o proclamație, prin care românii ortodocși și greco-catolici sînt chemați la o adunare pe 30 aprilie la Blaj.

62. *București, 17 aprilie 1848.* Profesorul August Treboniu Laurian către profesorul Nicolae Bălășescu. Consideră că acum e timpul ca românii să se adune, să-și unească forțele și să pretindă drepturi politice.

63. *Aiud, 17 aprilie 1848.* Conte Thorotzkai János către fratele său Thorotzkai Miklós, comitele suprem al comitatului Turda. Îi scrie că țărani din Rimetea au hotărît într-o adunare să nu mai îndeplinească slujbele iobăgești. Le-au urmat exemplul cei din Colțești, Izvoarele și Vălișoara.

64. *Sibiu, 17 aprilie 1848.* Tompa Imre, scrib la Tezaurariat, către părinții săi. Le scrie că la Sibiu uniunea este privită cu antipatie de mase.

65. *Brănișca, 17 aprilie 1848.* Administratorul domenal al familiei Jósika, Berde Sándor, către inspectorul domenal Szigethi Cs. Zsigmond. Il informează că țaranii nu vor să mai presteze robotele nici chiar forțați.

66. *Jibou, 17 aprilie 1848.* Administratorul domenal Nagy Lázár către stăpînul său baronul Wesselényi Miklós. Îi raportează că iobagii din Șoimuș au urmat pilda celor din Cehu Silvaniei și refuză să mai îndeplinească obligațiile feudale.

67. *Cluj, 18 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către superintendentul unitarian Székely Sándor. Il anunță că în localitatea Rimetea populația ține întruniri și nu prestează slujbele iobăgești.

68. *Cluj, 18 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál. Il încunoștințează despre adunările populare de la Huedin și despre agitația iobagilor. Îi ordonă să trimită la Huedin un funcționar pentru a încerca să prevină o revoltă.

69. *Blaj, 18 aprilie 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către Guberniul Transilvaniei. Îi aduce la cunoștință că a trimis clerului o pastorală, prin care dezaprobă răspîndirea unei proclamații de către elevii plecați în vacanță cu prilejul sărbătorilor. Totodată își exprimă satisfacția că Guberniul l-a autorizat să convoace o altă adunare cu participarea protopopilor și a persoanelor mai instruite. Promite că va face tot posibilul pentru menținerea liniștii publice.

70. *Blaj, 18 aprilie 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către protopopi. Le vestește interzicerea de către Guberniu a adunării din 30 aprilie. Le comunică, totodată, că Guberniul este de acord cu o altă adunare, la o dată ce se va anunța ulterior.

71. *Blaj, 18 aprilie 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către guvernatorul Teleki József. Îi anunță că s-a conformat instrucțiunilor oficiale; a stat de vorbă cu avocații Ioan Buteanu și Florian Micaș, care au afirmat că intenția canceliștilor de la Tabla regească este de a înainta Dietei o petiție cu cît mai multe semnături; a trimis circulare pentru a contramanda adunarea din 30 aprilie; canceliștii și elevii au declarat însă că, în ciuda opreliștii, vor fi prezenți la această adunare.

72. *Cluj, 18 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul Ioan Lemeni. Îl îndrumă să se conformeze adresei Guberniului nr. 5 245 din 17 aprilie în problema adunării de la Blaj. Referitor la profesorul de filozofie Aron Pumnul îi pretinde să-l cheme la dînsul și să-l oblige a da socoteală pentru „instigarea” tineretului.

73. *Alba Iulia, 18 aprilie 1848.* Episcopul romano-catolic Kovács Miklós către guvernatorul Teleki József. Il informează despre consecințele agitației făcute de doi canceliști la gimnaziul din Șumuleu.

74. *Sibiu, 18 aprilie 1848.* Comitele sașilor, Franz Salmen, către judele primar din Brașov. Îi dezaprobă hotărîrea ca ziua de naștere a împăratului să nu fie sărbătorită de teama unor tulburări populare.

75. *Sibiu, 18 aprilie 1848.* Judele districtului Bistrița, Stebriger, și „vilicul” [administratorul] orașului Sebeș, Karl Dekani, către Magistratul orașului Bistrița. Îi răspund la o adresă în care precizează că: problema atitudinii jurisdicțiilor săsești față de cele comitatense nu a fost încă dezbătută, deoarece ședința Universității s-a amînat; Universitatea a hotărît înarmarea gărzilor cetățenești ale sașilor și a cerut împăratului menținerea drepturilor comunității etnice săsești; îi surprinde atitudinea populației din Bistrița, care s-a opus formării și înarmării găzii cetățenești.

76. *Cornești, 18 aprilie 1848.* Judele regesc al scaunului Arieș, Dindár Antal, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că mai mulți locuitori din Călărași au informat autoritățile despre un eventual atac al românilor; a luat imediat măsuri ca românii să fie porcheziționați, să li se confiște armele, iar cei găsiți „vinovați” să fie arestați și întemnițați; cere cel puțin o companie de soldați, care să fie trimisă la Călărași pentru a reprima mișcările de acolo.

77. *Cornești, 18 aprilie 1848.* Scaunul Arieș către juzii nobiliari și către consiliul din Vințu de Sus. Le ordonă să confiște imediat armele populației românești și să le trimită pînă la 26 aprilie la sediul scaunului.

78. *Turda, 18 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Turda, Thorotzkai Miklós, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că iobagii din Rimetea nu numai că

refuză prestarea robotelor, dar îi îndeamnă și pe cei din comunele învecinate să proce-
deze la fel.

79. *Aiud, 18 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. Îl anunță că a primit înștiințarea prin care Simion Balint, Ioan Butceanu și Avram Iancu sînt opriți de a mai convoca pe viitor întruniri.

80. *Aiud, 18 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. Îl informează că elevii români din Blaj cutreieră satele și îndeamnă populația să trimită delegați la adunarea din 30 aprilie.

81. *Mețiș, 18 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Sus, Kálnoky Dénes, către Guvernul Transilvaniei. În numele comitatului cere să se convoace Dieta mai repede de 29 mai.

82. *Mețiș, 18 aprilie 1848.* Adunarea comitatensă a comitatului Alba de Sus către cancelarul aulic Jósika Sámuel. Îi propune să demisioneze din postul de cancelar, deoarece nu vrea să-și modifice atitudinea antiunionistă.

83. *Zalău, 18 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Solnocul de Mijloc, Bálint Elek, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că foștii iobagi nu apreciază „binefacerile” primite în mod legal, ci întreprind acțiuni revoluționare cu caracter antifeudal. Centrul „instigațiilor” se găsește la Cehu Silvaniei. Solicită armată pentru a reprima revoltele.

84. *Ardusat, 18 aprilie 1848.* Juratul comitatens din comitatul Satu Mare, Kiss Gedeon, către vicecomitele comitatului. Îl informează că în localitățile Ardușat, Lipău, Valca Vinului și Roșiori sătenii țin adunări și atacă proprietățile nobiliare. Centrul agitațiilor și acțiunilor antinobiliare pare să fie la Ardușat.

85. *Arad, 18 aprilie 1848.* Judele primar al Aradului, Schärfeneder Ferenc, către guvernul provizoriu al Ungariei. Raportează despre starea de spirit din oraș.

86. *București, 18 aprilie 1848.* Profesorul Axente Sever către profesorul Simion Bărnăușiu. Îi expune opiniile sale politice: nu poate admite uniunea deoarece aceasta echivalează cu pierderea naționalității române; se gîndește la o ridicare a românilor împotriva asupririi sociale și naționale.

87. *Pesta, 18 aprilie 1848.* Baronul Wesselényi Miklós către ministrul de finanțe al Ungariei, Kossuth Lajos. Îi recomandă mai multe persoane pentru a colabora la ziarul guvernamental, care urmează să apară; printre acestea e și Sigismund Pop.

88. *Pesta, 18 aprilie 1848.* Baronul Wesselényi Miklós către contele Bethlen János senior. Îl informează că este dispus să candideze ca deputat din partea unui oraș.

89. *Cluj, 19 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către cancelarul aulic Jósika Sámuel și către judele primar al orașului Cluj, Grois Gusztáv. Îl informează despre programul ziarului „Ellenőr” și despre eventuala lui apariție.

90. *Cluj, 19 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îi trimite o adresă a cancelarului Transilvaniei din 12 aprilie, prin care se dispune mobilizarea la nevoie a două batalioane din regimentele secuiești de graniță și detașarea lor la Tîrgu Mureș și Mediaș în vederea menținerii ordinii nobiliare.

91. *Cluj, 19 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către Comisariatul suprem regional. Îi cere să ia măsuri pentru deplasarea primelor batalioane ale celor două regiamente de grăniceri infanteriști secui în împrejurimile orașelor Mediaș și Tîrgu Mureș.

92. *Cluj, 19 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comandantul militar al orașului Cluj, generalul Adam Gallbrunn. Îi cere asistența militară pentru a putea face față acțiunilor revoluționare din satul Călărași, scaunul Arieș; despre această măsură este înștiințat și prim-judele regesc al scaunului Arieș.

93. *Cluj, 19 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul Ioan Lemeni. Îl anunță că preotul din Voivodeni îi instigă pe țărani să nu presteze slujbele iobăgești; să cerceteze cazul și dacă preotul e „vinovat” să fie imediat destituit.

94. *Cluj, 19 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comitatul Dăbîca. Ordonă să se ia măsuri pentru a-i convinge pe iobagii din Dragu, care au refuzat îndeplinirea robotelor, că problema eliberării lor va fi rezolvată la proxima Dietă.

95. *Cluj, 19 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către prim-judele nobiliar al comitatului Dăbîca. La cererea din 18 aprilie prin care solicită unități militare pentru repri-

marea acțiunilor revoluționare ale țăranilor din plasa Sic, îi răspunde că trebuie să precizeze localitățile unde sînt necesare.

96. *Viena, 19 aprilie 1848*. Ministrul de război al Austriei, Zanini, către cancelarul alic Jósika Sámuel. Îl informează că a fost înștiințat de generalul Anton Puchner despre apariția în Transilvania a unui preot greco-catolic, care a părăsit Pazmanaeum cu proclamații către națiunea română. Puchner a luat măsuri de precauțiune.

97. *Budapesta, 19 aprilie 1848*. Circulara ministrului de interne al Ungariei referitoare la interpretarea noilor legi. Aplicarea reformelor pe cale pașnică impune convocarea unor adunări în toate comitatele cu scopul interpretării juste a legilor, pentru ca nici nobilii, nici iobagii să nu fie nemulțumiți. Țăranii să fie lămurii că au fost scutiți numai de obligații iobăgești; ei trebuie să suporte în continuare impozitele, muncile de corvoadă și întreținerea bisericii.

98. *Sibiu, 19 aprilie 1848*. Protopopul Moise Fulea către guvernatorul Teleki József. În numele Consistoriului episcopal îl informează că biserica ortodoxă s-a conformat ordinilor Guberniului și a interzis preoților să participe la adunarea de la Blaj din 30 aprilie. Data viitoarei adunări a fost fixată pentru ziua de 3/15 mai.

99. *Sibiu, 19 aprilie 1848*. Consistoriul ortodox din Sibiu către protopopi. Îi anunță că Guberniul a interzis adunarea din 30 aprilie; de aceea preoții și poporenii să fie opriți să meargă la Blaj; Guberniul a aprobat în schimb o adunare națională pentru 3/15 mai, la care se convoacă protopopii și „cei mai pricepuți” laici.

100. *Tîrgu Mureș, 19 aprilie 1848*. Protopopii Ilie Farago și Partenie Trombițaș din scaunul Mureș către Toldalagi Ferenc, prim-judele regesc al scaunului Mureș. Îl informează că au luat cunoștință de decretul gubernial privind interzicerea adunării din 30 aprilie.

101. *Șimleu Silvaniei, 19 aprilie 1848*. Vicarul greco-catolic din Sălaj, Alexandru Șterea Șuluțiu, către vicecomitele comitatului Crasna. Îl asigură că printre preoți nu circulă nici un apel tipărit referitor la adunarea națională din 30 aprilie de la Blaj.

102. [*Sibiu, 19 aprilie 1848*]. Concluziile comisiei numite de Universitatea săsească pentru a delibera asupra argumentelor ce ar pleda pentru și împotriva uniunii Transilvaniei cu Ungaria. Pentru împiedicarea uniunii propune: a) înarmarea poporului; b) lămurirea românilor asupra dezavantajelor uniunii; c) trimiterea unei delegații la Viena pentru a convinge opinia publică și forurile competente despre neajunsurile ce ar rezulta din uniune. Pentru eventualitatea că uniunea ar fi totuși inevitabilă, formulează următoarele revendicări: 1. subordonarea directă a municipiilor săsești coroanei ungare; 2. asigurarea drepturilor politice ale sașilor; 3. dreptul la folosirea limbii germane în administrația municipală locală; 4. garantarea drepturilor municipale autonome conform dispozițiilor din 1691 și 1791; 5. respectarea dispozițiilor din diploma andreană cu privire la integritatea teritoriului locuit de populația săsească.

103. *Brașov, 19 aprilie 1848*. Magistratul orașului Brașov către Universitatea săsească. Protestează împotriva intenției acesteia de a trimite o delegație secretă la Curtea din Viena, deoarece Universitatea nu este îndreptățită să ducă tratative în problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria fără consultarea districtelor sau scaunelor; demersurile secrete vor provoca suspiciuni printre români, maghiari și secui și vor putea avea urmări nefaste.

104. *Brașov, 19 aprilie 1848*. Judele primar Johann Albrichsfeld către Magistratul orașului Brașov. Îl relatează despre vizita unor comercianți și avocați români. Aceștia au negat că românii din Brașov ar plănui să se răscoale și au cerut un număr corespunzător de membri în Consiliul și comunitatea orașului Brașov, precum și unități proprii pentru populația română în gărzile cetățenești.

105. *Brașov, 19 aprilie 1848*. Candidatul în avocatură Constantin Secăreanu către Magistratul orașului Brașov. Roagă să fie admis la practica de avocați, întrucît românilor de pe „pămîntul crăiesc” li s-au acordat drepturi politice; cererea i se aprobă.

106. *Tîrgu Mureș, 19 aprilie 1848*. Prim-judele regesc al scaunului Mureș, groful Toldalagi Ferenc, către guvernatorul Teleki. Îi raportează că în scaunul Mureș nu s-au înregistrat tulburări printre români; în schimb s-au ivit nemulțumiri în rîndurile secuilor, care se tem că își vor pierde privilegiile.

107. *Recea-Cristur, 19 aprilie 1848*. Comisarul comitatens pentru menținerea ordinii din plasa Panticu, Farkas István, către comitatul DăbŃca. Îi raportează că liniștea nu e tulburată, dar datorită zvonurilor populația este totuși agitată. Nemeșimea cere aducerea în comitat a unei unități de infanterie sau de cavalerie secuiască.

108. *Baia de Criș, 19 aprilie 1848.* Administratorul comitatului Zărand, Kozma Dénes, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează despre situația din comitat. A trimis în toate comunele delegați care au îndemnat țărani să mențină liniștea și să aibă răbdare pînă la eliberarea lor de sarcini iobăgești pe cale legală. În unele sate iobagii refuză să mai presteze robota. A procedat la înființarea gărzilor cetățenești.

109. *Baia de Criș, 19 aprilie 1848.* Comisarul delegați Baternai Antal și Ribitzei Ferenc junior către comitetul pentru asigurarea ordinii publice constituite din comitatul Zărand. Raportează că s-au deplasat în comunele Aciuța, Tălagiu și Budești, unde s-au străduit să-i convingă pe țărani să-și îndeplinească obligațiile urbariale pînă la eliberarea lor din iobăgie pe cale legală. În mod asemănător au procedat la Gura Văii, Dumbrava și Rostoci. Propun detașarea unei jumătăți de companie de soldați de la Hălmașiu la Aciuța, pentru a se evita creșterea agitațiilor.

110. *[Sibiu, 19 aprilie 1848],* Profesorul Nicolae Bălășescu către un ofițer din București. Îl informează despre amînarea adunării fixată pentru 30 aprilie, astfel că Dieta va hotărî iarăși în cauza românilor fără participarea lor.

111. *Szedres [R.P.U], 19 aprilie 1848.* Baronul Wesselényi Miklós către administratorul moșiei sale, Nagy Lázár. Îi scrie că desființarea robotei și dijmii se va înfăptui cu certitudine; mai puțin sigur e că se vor primi bani drept despăgubire și de aceea îi cere să facă economii.

112. *[Fără loc, 16—19 aprilie 1848].* Baronul Wesselényi Ferenc către guvernatorul Teleki József. Îi relatează că iobagii de pe domeniul său din Dragu au hotărît să nu mai îndeplinească robota; inițiatorii acțiunii au fost preotul român din Voivodeni și vreo 3—4 persoane din Dragu.

113. *Cara [după 19 aprilie 1848].* Protopopul Silvașului de Jos, Procopie Prodan, către preoții subordanați. Le cere să aducă la cunoștința poporului decretul gubernial în care se precizează ca fiecare sat să trimită la adunarea de la Blaj din 3/15 mai numai cîte doi reprezentanți dintre mirenii de frunte.

114. *Cluj, 20 aprilie 1848.* Guvernul către locuitorii Transilvaniei. Le aduce la cunoștință hotărîrea de convocare a Dietei.

115. *Pesta, 20 aprilie 1848.* Ministrul justiției din Ungaria, Deák Ferenc, către ministrul de interne, Szemere Bertalan. Procuratura regală i-a cerut să confirme dacă procesul lui Eftimie Murgu se poate considera terminat.

116. *Filiaș, 20 aprilie 1848.* Judecătorul la Tabla regească Henter János, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că Avram Iancu a depus cenzura de jurist și a prestat jurămîntul de avocat. I s-au eliberat actele și astfel a părăsit corpul de canceliști de sub autoritatea sa.

117. *Oșorhel, 20 aprilie 1848.* Judele nobiliar Méhesi József către prim-judele Mósa József din comitatul Solnocul Interior. Îl informează că preotul Artemon Mînzat din satul Cremenea a ctreierat o serie de localități, unde a convocat adunări și a îndemnat oamenii să trimită reprezentanți la Blaj. El le-a promis că acolo episcopul îi va elibera de obligațiile iobăgești.

118. *Cluj, 20 aprilie 1848.* Prim-judele diriguitor al comitatului Dăbîca, Wass Sámuel, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că în plasa Panticeu domnește deocamdată liniștea; frămîntările ar putea provoca însă o răscoală; cere să se trimită unități militare la Bonțida și Panticeu; totodată propune introducerea statariului.

119. *Büa, 20 aprilie 1848.* Judele nobiliar Tolnai Elek către comitele suprem al comitatului Tîrnava, groful Haller Ignác. Îl informează că după ce a primit ordinul de interzicere a adunării naționale a românilor din 30 aprilie a vizitat mai multe comune și a găsit populația agitată.

120. *Filia, 20 aprilie 1848.* Vicejudele regesc Boda Károly către prim-judele regesc al scaunului Odorhei, Macskási Lajos. Îl aduce la cunoștință că: iobagii își îndeplinesc obligațiile; la Brașov au fost trimiși grăniceri secui; acolo li s-au oferit mari avantaje românilor.

121. *Plăești, 20 aprilie 1848.* Judele regesc al scaunului Arieș, Dindár Antal, către guvernatorul Teleki József. Cere arme și muniții în vederea înarmării gărzilor cetățenești, motivînd că iobagii români din Călărași ar fi intenționat să-i atace pe secui și pe nemeși.

122. *Bădeni, 20 aprilie 1848.* Căpitanul Baumgarten din regimentul II de cavalerie al grănicerilor secui către judele regesc al scaunului Arieșului, Dindár Antal. Îl informează că a primit ordin să intervină pentru a pune capăt agitației iobagilor din Călărași.

123. *Zlatna, 20 aprilie 1848.* Administratorul cameral Nemegeyi János către tezararul Mikó Imre. Îi trimite o scrisoare a unui informator despre activitatea „agitatorică” desfășurată de controlorul Moga din Cîmpeni și un raport al lui Lerchenfeld, căruia i s-a încredințat supravegherea lui Moga.

124. *Carei, 20 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Satu Mare, Gabányi Sándor, către guvernul provizoriu al Ungariei. Îl înștiințează despre apariția unor semne de răzvrătire printre iobagii români din Sătmărel, Resighea, Valea Vinului și Moftinu Mic; cere unități militare care să reprime eventualele revolte.

125. *Chier, 20 aprilie 1848.* Comisia comitatensă către vicecomitele comitatului Arad. Îi înaintează raportul despre reîntoarcerea populației din Chier la religia ortodoxă.

126. *București, 20 aprilie 1848.* Profesorul August Treboniu Laurian către redactorul „Gazetei de Transilvania”, George Barițiu. Îi comunică unele sugestii cu privire la revendicările românilor, în fruntea cărora trebuia să stea „independența națională”.

127. [*Sibiu, 20 aprilie 1848*]. Avocatul Paul Dunca către redactorul „Gazetei de Transilvania”, George Barițiu. Își exprimă dezacordul față de neînțelegerile survenite între românii din Brașov și se declară pentru linia politică urmată pînă atunci de Barițiu.

128. *Jibou, 20 aprilie 1848.* Administratorul Nagy Lázár către stăpînul său, baronul Wesselényi Miklós. Îi scrie despre acțiunile revoluționare antinobiliare ale iobagilor din împrejurimile Jiboului. Printre săteni circulă proclamații în limba română, în care se afirmă că cei ce nu caută să se descătușeze de jugul de fier al iobăgiei, care a durat opt secole, nu merită să mai trăiască.

129. *Zalău, 20 aprilie 1848.* Adjunctul curatorului principal al școlii din Zalău, Kis Károly, către baronul Wesselényi Miklós. Îl informează că nobilii se tem de țărani, iar țărani de nobili, și-i exprimă părerea că numai armata ar mai putea asigura menținerea ordinii constituite. În încheiere se referă la pregătirile românilor pentru adunarea de la Blaj și la faptul că majoritatea sătenilor nu mai prestează slujbele iobăgești.

130. *Cluj, 21 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul romano-catolic Kovács Miklós. A luat cu satisfacție la cunoștință că episcopul a întreprins măsuri pentru potolirea agitației tineretului din Șumuleu.

131. *Cluj, 21 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Adam Gallbrunn, comandantul militar al orașului Cluj. Îl roagă să dispună detașarea unităților de cavalerie de la Lechința la Bonțida și Răseruci. Îl informează și pe prim-judele comitatului Dăbica, groful Wass Sámuel, despre această intervenție.

132. *Cluj, 21 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Adam Gallbrunn, comandantul militar al orașului Cluj. Îi cere să pună în vedere comandanților unităților militare detașate la Mociu și Urmeniș, să colaboreze la nevoie cu autoritățile civile locale pentru restabilirea ordinii.

133. *Cluj, 21 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comitele suprem al comitatului Turda. Îi ordonă să cheme în fața sa pe clericul Vasile Nemeș din Blaj și să-i atragă atenția să nu mai agite populația.

134. *Pesta, 21 aprilie 1848.* Directorul adjunct al procuraturii regale din Ungaria, Fluk Eduard, către ministrul de justiție, Deák Ferenc. Îi solicită lămuriri referitoare la eliberarea lui Eftimie Murgu, acuzat că „a complotat împotriva integrității Ungariei, vrînd să formeze din Banat și alte provincii locuite de români un stat independent”.

135. *Blaj, 21 aprilie 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către protopopi. Îi cheamă la adunarea din 3/15 mai de la Blaj; totodată le atrage atenția să vină însoțiți numai de „unii bărbați pricepuți”.

136. *Blaj, 21 aprilie 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către guvernatorul Teleki József. Îl încunoștințează că a luat măsuri pentru anchetarea cazului preotului din Voivodeni.

137. *Blaj, 21 aprilie 1848.* Episcopul Ioan Lemeni către guvernatorul Teleki József. Îi aduce la cunoștință că a interzis protopopilor să participe la adunarea de la Blaj din 30 aprilie. Pe baza noii împuterniciri guberniale a dispus ca numai protopopii și „oameni mai pricepuți ai națiunii” să se prezinte la Blaj în ziua de 15 mai 1848.

138. *Șiria, 21 aprilie 1848.* Protopopul Șirici, Teodor Popovici, către episcopul Aradului, Gherasim Raț. Îi raportează că la 8 aprilie în comuna Chier a fost retrocedată ortodocșilor biserica.

139. *Sighișoara, 21 aprilie 1848.* Decret gubernial adresat prezidiului Magistratului din Sighișoara. Magistratul este îndrumat să aducă la cunoștința preoților din scaunul Sighi-

șoara ordinul gubernial adresat episcopilor români, prin care se interzice participarea la adunarea de la Blaj din 30 aprilie.

140. *Sfântu Gheorghe, 21 aprilie 1848.* Prim-judele regesc din Trei Scaune către juzii nobiliari și către protopopii români. Le atrage atenția asupra ordinului Guvernului privind interzicerea participării românilor la adunarea din 30 aprilie de la Blaj.

141. *Aiud, 21 aprilie 1848.* Comitetul permanent pentru menținerea ordinii constituite al comitatului Alba de Jos către guvernatorul Teleki József. Îi solicită detașarea a două companii de soldați la Aiud. În acest sens invocă vecinătatea regiunii în care a izbucnit răscoala lui Horea și cea a Blajului, unde se presupune că se va ține adunarea românilor, în pofida interzicerii ei de către Guvernul. Cere de asemenea înzestrarea cu arme a gărzii cetățenești.

142. *Arad, 21 aprilie 1848.* Comisia comitatensă pentru asigurarea ordinii constituite către comitatul Arad. Membrii comisiei s-au conformat hotărârii adunării comitatense și s-au deplasat într-o serie de localități unde au explicat noile legi și au îndemnat arăt la îndeplinirea slujbelor iobăgești, cât și la menținerea păcii și ordinii constituite.

143. *Arad, 21 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Arad, Török Gábor, către guvernul provizoriu al Ungariei. Îl informează că notarul din comuna Macea a fost destituit de locuitori și înlocuit cu un țăran știutor de carte; la Vârșand, sătenii sînt îndemnați de preotul ortodox să procedeze la fel; atari acțiuni pun în pericol administrația din comunele românești, majoritate în comitat.

144. *Dognecea, 21 aprilie 1848.* Maistrul miner Abt János către direcțiunea districtului montanistic al Banatului. Informează despre agitația din Dognecea provocată de afișarea prețurilor la unele produse alimentare. Populația a cerut îndepărtarea afișului și a steagurilor ungurești, care simbolizau intrarea sub jurisdicția „odiosului comitat”.

145. *Viena, 21 aprilie 1848.* Agentul de curte Friedrich Sachsenheim către Universitatea săsească. Informează despre audiența sa la ministrul de război austriac Zanini pentru a cere arme necesare gărzilor cetățenești; ministrul de război a dat curs cererii încă la 13 aprilie; în zilele de 18—20 aprilie a înaintat memorii arhiducelui Franz Karl, precum și miniștrilor Pillersdorf, Zanini și Krauss cu privire la situația politică din Transilvania; cancelarul aulic Jósika și-a prezentat demisia și a fost înlocuit de baronul Apor; Cancelaria aulică a fixat data convocării Dietei transilvănene, care va discuta uniunea Transilvaniei cu Ungaria, legea presei, rezolvarea problemei urbariale și impunerea fiscală a tuturor cetățenilor țării.

146. *Blaj, 21 aprilie 1848.* Redactorul „Organului național” Timotei Cipariu, către redactorul „Gazetei de Transilvania” George Barițiu. Îi trimite convocarea tipărită pentru adunarea din 3/15 mai de la Blaj; îl invită totodată să vină și la adunarea „pregătitoare” din duminica Tomii.

147. *Cluj, 22 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Adam Gallbrunn. Îi cere să ordone trimiterea spre Bonțida a cavaleriei cantonate la Chintelnic, iar spre Dragu a soldaților folosiți la Lechința.

148. *Sibiu, 22 aprilie 1848.* Universitatea săsească către scaunele sau districtele săsești. Le aduce la cunoștință argumentele ce pledează împotriva uniunii Transilvaniei cu Ungaria. Uniunea este cerută cu insistență de nobilimea maghiară, care reprezintă o minoritate. Universitatea săsească se socotește însă destul de puternică pentru a i se opune. Districtele să ducă o campanie de lămurire a populației săsești privind dezavantajele uniunii.

149. *Sibiu, 22 aprilie 1848.* Comitele sașilor Franz Salmen către Magistratul orașului Bistrița. Îi atrage atenția că-i revine o mare răspundere în cazul unei eventuale tulburări a ordinii publice, după eșuarea încercărilor de a se constitui o gardă cetățenească în orașul Bistrița. Universitatea săsească își dă seama că atitudinea populației din Bistrița se datorează subestimării pericolului. Îi propune să aducă din nou în discuție problema înființării și înarmării gărzii cetățenești cu ocazia unei adunări populare.

150. *Mediaș, 22 aprilie 1848.* Magistratul orașului Mediaș și scaunul cu același nume către Guvernul Transilvaniei. Îl înștiințează despre repetatele acțiuni ale comunității din Copsa Mică, pricinuite de problema pădurii Schemmert, și cere intervenția armatei.

151. *Sebeș, 22 aprilie 1848.* Judele regesc al scaunului Sebeș, Samuel Meister, către comitele sașilor, Franz Salmen. Îl informează că senatorul Marlin a găsit pe drumul spre Lancrăm un manifest în limba română, care îndemna la „dezordine”; în acest sat s-a produs o răzvrătire, provocată de conșcripțiile prilejuite de înființarea gărzilor cetățenești, care sînt socotite de populație ca o măsură arbitrară întreprinsă în vederea „militarizării”; de aceea conșcripțiile au fost sistate.

152. *Bistrița, 22 aprilie 1848.* Judele primar al orașului Bistrița, Georg Filkeni, către comitele sașilor, Franz Salmen. Îl informează despre opoziția cetățenilor comunității față de înscrierea lor în gărzile cetățenești; în ziua de 15 aprilie au apărut pe străzile orașului manifeste tipărite, care invitau populația la o adunare într-o grădină publică, cu scopul de a discuta argumentele pentru și contra înființării gărzilor cetățenești; autorul manifestelor, profesorul Georg Budaker, a fost convocat la Magistrat și i s-a pus în vedere să nu tulbure ordinea publică; drept urmare adunarea a decurs în liniște; în ședința comună a Magistratului și comunității s-a putut lua astfel hotărârea de a se înființa și organiza gărzile cetățenești. Solicită instrucțiuni cu privire la înarmarea și instruirea lor.

153. *Sinpaul, 22 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Tîrnava, groful Haller Ignác, către Guvernul Transilvaniei. Îl încunoștințează că s-a conformat decretului gubernial, care interzice adunarea de la Blaj din 30 aprilie și i-a somat pe protopopii români din comitat să declare în scris „că nu vor participa la ea”; a trimis dispoziții urgente juzilor nobiliari să viziteze satele și să interzică atât preoților, cât și poporului de a participa la amintita adunare.

154. *Timișoara, 22 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Timiș, Vukovics Sebő, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi înaintează un proiect în probleme de propagandă și de supraveghere a Banatului, a Moldovei și a Țării Românești.

155. *Sebiș, 22 aprilie 1848.* Judele nobiliar Hendrey Ferenc către vicecomitele comitatului Arad, Török Gábor. Îi aduce la cunoștință că ortodocșii se pregătesc să reocupe bisericile de la greco-catolici în circumscripția Sebiș. Totodată îl informează că țărani nu respectă dreptul nobiliar de circummărit, ei vînd băuturi pe la casele lor.

156. *Oravița, 22 aprilie 1848.* Directorul oficiului montanistic din Banat, Gustav Grützenstein, către oficiul minier din Sasca Montană: a primit raportul privind instigările la dezordine ale dirigintei poștal din Oravița; propune să se înființeze o comisie pentru menținerea siguranței publice.

157. *Cluj, 22 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către fostul cancelar aulic Jósika Sámuel. Îl consolează și îi aprobă demisia din funcția de cancelar aulic al Transilvaniei. El însuși s-ar retrage cu plăcere, întrucît este convins că în curînd vor veni vremuri tulburi.

158. *Szedres [RPU] 22 aprilie 1848.* Baronul Wesselényi Miklós către Stuller Ferenc, secretar la Ministerul de Finanțe al Ungariei; îi exprimă nemulțumirea pentru faptul că nu a apărut încă o gazetă ieftină destinată poporului; fiindcă ziarul lui Táncsics „Munkások Ujsága” [Ziarul muncitorilor] are o tendință prea radicală, îi propune să ia în considerare oferta preotului ortodox Sigismund Pop de a edita o gazetă populară guvernamentală în patru limbi.

159. *Balc, 22 aprilie 1848.* Groful Kuun Gergely către prietenul său baronul Wesselényi Miklós. Îi relevă incompetența funcționarilor din comitatul Crasna, care nu știu limba română și nu înțeleg sensul revoluției; ca exemplu îl dă pe judele nobiliar Szentmarjai, care a adunat iobagii din comunele Giurtelecu Șimleului și Măcriște și le-a ordonat autoritar să presteze robote.

160. *Cluj, 23 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către locțiitorul comisarului regional, vicecomitele și judele nobiliar din comitatul Dăbîca. Le ordonă să se deplaseze în comuna Dragu, pentru a lămuri populația că împăratul nu a poruncit desființarea obligațiilor iobăgești; în cazul că nu vor reuși să-i aducă pe iobagi la supunere pe cale pașnică, să-i avertizeze că se vor trimite împotriva lor unități militare de represiune din Bonțida și Răscruci.

161. *Cluj, 23 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către dirigintele provincial al poștelor, Matskási Péter. Îi aduce la cunoștință numirea lui Szabó József în calitate de comisar gubernial teritorial. Acesta avea misiunea de a se deplasa la Dragu, pentru a cerceta cauzele refuzului robotei de către iobagi.

162. *Cluj, 23 aprilie 1848.* Guvernul Transilvaniei către comitele suprem al comitatului Tîrnava, Haller Ignác. Îl încunoștințează că aprobă măsurile întreprinse în vederea împiedicării organizării adunării de la Blaj din 30 aprilie.

163. *Budapesta, 23 aprilie 1848.* Palatinul Ștefan și ministrul de interne maghiar Szemere Bertalan, dau dispoziții privitoare la constituirea unui comitet regal, care să elaboreze proiectul de anexare la Ungaria a comitatelor Crasna, Solnocul de Mijloc și Zarand, a districtului Chioar și a orașului Zalău.

164. *Sibiu, 23 aprilie 1848.* Generalul Anton Puchner către guvernatorul Teleki József; îl informează că, potrivit dispozițiilor oficiale, ar fi trebuit să li se elibereze

gărzilor cetățenești numai cele 164 de puști cu cremene din arsenalul de la Alba Iulia; cu toate acestea, el a dispus să li se distribuie un număr mai mare de arme; conform notificării generalului Adam Gallbrunn, populației orașului Cluj i s-au repartizat 1694 de puști; armele să fie puse de preferință la dispoziția gărzilor cetățenești din orașe, întrucât nu există posibilitatea de a asigura paza curților nobiliare răsfirate la țară; dacă socotește necesară înarmarea localităților din jurul Clujului și din comitatele Turda și Alba de Jos, să ia măsuri corespunzătoare.

165. *Oravița, 23 aprilie 1848.* Președintele direcțiunii montanistice din Banat, Gustav Gränzenstein, către primul ministru al Ungariei, Batthyány Lajos. Îi propune să anuleze hotărârea comitatului Caraș de a-și extinde jurisdicția și asupra regiunilor miniere în interesul păstrării ordinii constituite.

166. *Oravița, 23 aprilie 1848.* Directorul oficiului montanistic din Banat, Gustav Gränzenstein, către oficiul minier din Oravița. Îi recomandă să evite amestecul dregătorilor comitatului în treburile localităților miniere.

167. *Brașov, 23 aprilie 1848.* Magistratul orașului Brașov către inspectorul Closius. A fost informat de nemulțumirile din comuna Codlea, unde Georg Klus a prezentat cererile țăranilor proprietari de boi. Pentru ca aceste nemulțumiri să nu provoace tulburări mai grave, inspectorul este îndrumat să cerceteze situația.

168. *Lugoj, 23 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Caraș, Jakabffy Kristóf, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi raportează că atât nobilii, cât și unii iobagi au cerut amănunte privind legea desființării relațiilor urbariale; de aceea solicită și el lămuriri referitoare la aplicarea ei.

169. *Sibiu, 23 aprilie 1848.* Josef Graef, delegat al Brașovului la ședințele Universității săsești, către Magistratul orașului. Îl informează că în cadrul Universității s-a format o comisie care a formulat opiniile populației săsești față de uniunea Transilvaniei cu Ungaria; atitudinea unor nobili maghiari potrivnici uniunii întărește opoziția deputaților sași; uniunea va prejudicia instituțiile constituționale ale sașilor.

170. *Surduc, 23 aprilie 1848.* Copie autentificată a actului dat de baronul Jósika Miklós, prin care îi eliberează de bunăvoie pe iobagii săi de sarcini feudale. Anunțându-le eliberarea din jugul iobăgiei, Jósika le cere sătenilor să-i respecte pământurile alodiale și drepturile asupra lor; totodată se angajează să le respecte și el proprietățile și drepturile.

171. *Viena, 24 aprilie 1848.* Consilierul aulic Apor Lázár către guvernatorul Teleki József. Îi aduce la cunoștință că, potrivit hotărârii ministrului de război, s-a detașat o unitate a batalionului Sivkovich la Cluj. Celorlalte batalioane li s-a ordonat să-și completeze efectivele ca în timp de război.

172. *Pesta, 24 aprilie 1848.* Guvernul provizoriu al Ungariei către ministrul de externe, prințul Eszterházy Pál. Îi solicită să intervină energic pe lângă Ministerul de Război de la Viena, pentru ca trupele maghiare să fie aduse înăuntrul granițelor Ungariei, deoarece acestea sînt necesare pentru a înăbuși tulburările. Cei 18 000 de soldați care staționează în Ungaria nu sînt îndestulători, iar gărzile cetățenești nu au arme decît în parte.

173. *Sibiu, 24 aprilie 1848.* Generalul Anton Puchner către guvernatorul Teleki József. Îi comunică neoficial părerea că nu ar fi indicat să se detașeze o parte a grănicerilor secui în orașe ca Tîrgu Mureș și Cluj, unde s-au semnalat agitații; trecerea lor de partea celor nemulțumiți ar putea avea drept urmare pierderea tuturor trupelor de grăniceri; roagă să se atragă atenția municipalităților că armata nu va interveni la cererea nobililor, pentru a-i sili pe iobagi să presteze robotă; o asemenea intervenție se va face numai în caz de pericol iminent sau la sesizarea funcționarilor superiori.

174. *Viișoara, 24 aprilie 1848.* Protopopul Ștefan Dembian din Turda către episcopul Andrei Șaguna. Se plînge de nedreptățile și abuzurile pe care le îndură preoții și credincioșii săi din partea dregătorilor nobiliari; îl roagă să intervină pe lângă Guberniu pentru curmarea abuzurilor.

175. *Dej, 24 aprilie 1848.* Prim-judele nobiliar al comitatului Solnocul Interior, Mósa József, către Guberniul Transilvaniei. Îi cere introducerea grabnică a stării de asediu în vederea asigurării ordinii constituite.

176. *Dej, 24 aprilie 1848.* Prim-judele nobiliar al comitatului Solnocul Interior, Mósa József, către guvernatorul Teleki József. Îl informează că în comitatele Solnocul de Mijloc și Maramureș, precum și în districtul Chioar refuzul îndeplinirii slujbelor iobăgești și ocuparea pământurilor alodiale sînt la ordinea zilei; în vederea preîntîmpinării acțiunilor revoluționare antinobiliare ale țăranimii cere o companie de soldați.

177. *Arad, 24 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Arad, Török Gábor, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi raportează că într-o ședință restrînsă s-a decis ca satele să poată trimite în adunarea comitatensă cîte un reprezentant la 500 locuitori; în cazul că populația ar fi fost mai mare, puteau trimite cîte doi deputați. În comuna Vărșand sătenii s-au răscolat împotriva notarului, au ocupat pășunile alodiale și i-au alungat pe intendenții curții nobiliare.

178. *Arad, 24 aprilie 1848.* Judele nobiliar Mosóty Ignác către comitele suprem al comitatului Arad. Îi raportează despre răscoala țaranilor din Vărșand; poporul a atacat clădirea notariatului și l-a maltratat pe notar; acesta a reușit să scape numai cu mare greutate din mîinile țaranilor înfuriați; de la notariat răsculații s-au îndreptat spre clădirile intendenților nobiliari, dar aceștia s-au refugiat într-o altă localitate încă de la începutul tulburărilor.

179. *Arad, 24 aprilie 1848.* Ioan Arcoș, președinte, și Vincențiu Babeș, viconotar al comunității din Arad, către membrii comunității. Le comunică hotărîrea de a trimite o delegație de zece persoane la guvernul provizoriu al Ungariei pentru a-i prezenta revendicările. În prealabil delegația se va întruni în 3/15 mai la Pesta pentru a-și alege un conducător.

180. *Olosig, 24 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Bihor, Sántha György, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi scrie că adunarea publică pentru citirea noilor legi se va ține în ziua de 1 mai. Totodată îl informează că: țaranii nu mai îndeplinesc slujbele iobăgești; s-au ivit greutăți cu ocazia înființării gărzilor cetățenești mai ales în rîndurile românilor, care sînt convinși că ele echivalează cu o povară militară și că vor fi folosite împotriva lor și a monarhului.

181. *Zalău, 24 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Solnocul de Mijloc, Bálint Elek, către primul ministru al Ungariei, Batthyány Lajos. Îi raportează că în comitatul său nu s-au înregistrat încă revolte, dar nici aici iobagii nu respectă legile și mai ales drepturile nobililor. Cere unități militare.

182. [*Rupea, 20—25 aprilie 1848*]. Populația săsească din scaunul Rupea către Universitatea săsească. Îi înaintează un memoriu în care face referiri la situația socială și politică din Europa și arată că popoarele s-au ridicat împotriva instituțiilor feudale, dar cercurile stăpînitoare califică revendicările lor juste drept „comuniste sau revoluționare”; o situație similară se constată și la populația săsească din Transilvania; patriciatul a acaparat toate posturile de conducere; îngrijorător este faptul că lipsește un curent puternic de opinie publică împotriva unor atări stări de lucruri; sașii nu se vor răscula ca să-și înlăture cu forța conducătorii; vor aproba însă fără îndoială dezideratele exprimate în acest memoriu; acum a sosit timpul să fie ascultat glasul poporului și să înceteze regimul birocratic al patriatului care a săpat o prăpastie adîncă între popor și clasele conducătoare; întîmplări extraordinare reclamă măsuri excepționale; de aceea, semnatarii își expun revendicările în 14 puncte.

183. [*Rupea, 20—25 aprilie 1848*]. Locuitorii din scaunul Rupea către Universitatea săsească. Dau asigurări cu privire la buna înțelegere între românii și sașii din scaun. Totodată îi atrag atenția asupra următoarelor deziderate: 1) înarmarea cetățenilor; 2) trimiterea unor delegații la arhiducele Ștefan pentru a cere reforme urgente; 3) deliberarea imediată asupra tuturor punctelor formulate în cererea alăturată. În partea finală exprimă părerea că populația săsească are datoria de a trece din proprie inițiativă la reforme.

184. *Cluj, 25 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îi mulțumește pentru cele 1500 puști aprobate din depozitul regimentului grăniceresc din Năsăud. Se declară de acord cu distribuirea lor numai orașelor Cluj, Dej, Turda, Aiud, Abrud și numai oamenilor de încredere. Îl roagă să ordone și trimiterea celorlalte arme solicitate pentru gărzile cetățenești.

185. *Cluj, 25 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îi transmite cererea comitetului pentru menținerea ordinii constituite din Aiud de a i se pune la dispoziție două companii de infanterie. Se pronunță pentru satisfacerea cererii.

186. *Cluj, 25 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îi comunică informația prim-judelui comitatului Solnocul Interior, potrivit căreia sub influența tulburărilor din Solnocul de Mijloc, Chioar și Maramureș, iobagii din Bobilna și Ciubăncuța au refuzat să mai presteze robotă și au pus stăpînire pe unele pămînturi alodiale. De aceea îl roagă să trimită o companie de infanterie din regimentul Sivkovich de la Turda la Dej. Garnizoana din Turda să fie întărită cu o altă unitate militară.

187. *Budapesta, 25 aprilie 1848.* Ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan, către vicecomitele comitatului Satu Mare, Gabányi Sándor. A luat cunoștință că în locali-

tățile limitrofe cu Principatul Transilvaniei iobagii români au trecut la acțiuni îndreptate împotriva proprietății nobiliare. În cazul că metodele pașnice nu ar da rezultatele dorite, se va recurge la reprimarea mișcărilor cu ajutorul gărzilor cetățenești și al armatei regulate.

188. *Cluj, 25 aprilie 1848.* Judele primar al orașului Cluj, Grois Gusztáv, către Guvernul Transilvaniei. Îl informează că programul ziarului „Ellenör” nu a fost înaintat spre aprobare înainte de a fi tipărit în tipografia colegiului reformat.

189. *Sălcina de Jos, 25 aprilie 1848.* Judele nobiliar Pápai Lajos către comitele suprem al comitatului Turda. Îi trimite două exemplare din manifestele răspândite printre români; unul este o petiție a națiunii române; populația o comentează fără reținere.

190. *Poiana, 25 aprilie 1848.* Anchetatorii clericului Vasile Nemeș către prim-judele scaunului Arieș. Îi raportează că, potrivit declarației anchetatului, înainte de plecarea studenților din Blaj, profesorii au ținut cu ei o adunare și i-au chemat să depună jurământ că vor face totul pentru eliberarea națiunii române; studenții s-au angajat să-i înștiințeze pe preoții din eparhie să participe împreună cu cel puțin doi săteni la adunarea de la Blaj.

191. *Pecica, 25 aprilie 1848.* Comitetul pentru asigurarea liniștii din Pecica către vicecomitele comitatului Arad și președintele comisiei comitatense pentru menținerea ordinii constituite, Török Gábor. Îl informează despre intenția sătenilor din Semlac de a ocupa partea de pășune care le-a fost răpită de curtea nobiliară cu ocazia comasărilor oficiale din anii anteriori.

192. *Semlac, 25 aprilie 1848.* Preoții ortodocși din Semlac către episcopul de la Arad, Gherasim Raț. Îl anunță că un număr de circa 2000 de țărani români, germani și unguri au mers la cîmp pentru a astupa șanțul care marca partea de pășune ce le-a fost răpită cu prilejul comasărilor și transformată în alodiu.

193. *Radna, 25 aprilie 1848.* Judele nobiliar Péterfy Adalbert către vicecomitele comitatului Arad, Török Gábor. Îi raportează despre acțiunile țăranilor români din comuna Radna și despre insultele pe care aceștia i le-au adresat lui și altor nobili.

194. *[Ilienii, 25 aprilie 1848].* Gál Dániel și tovarășii lui către prim-judele regesc din Trei Scaune. Îl informează că s-au descoperit arme în căruțele militare care însoțeau unitățile de grăniceri secui ce părăseau teritoriul scaunului.

195. *Luna de Jos, 25 aprilie 1848.* Administratorul de moșie Gyarmati János către guvernatorul Teleki József. Îi relatează despre mișcarea antinobiliară din Voivodeni, unde țăranii au refuzat să mai presteze slujbele iobăgești; ei vorbesc de ocuparea pădurilor nobiliare și a altor pămînturi alodiale. Solicită ajutor militar pentru a-i reprima pe răzvrățiți.

196. *Viena, 25 aprilie 1848.* Memoriul a 48 locuitori sași din Viena adresat împăratului. În el exprimă temeri față de convocarea la Cluj a Dietei nobiliare pe ziua de 29 mai de către guvernatorul Teleki în vederea votării uniunii Transilvaniei cu Ungaria; se pronunță împotriva uniunii, care va avea consecințe nefaste pentru transilvănenii din punct de vedere financiar și militar; propun să se stabilească un alt oraș pentru desfășurarea ședințelor Dietei.

197. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul Ioan Lemeni. Îi aduce la cunoștință că preotul unit din Călărași a avut un rol însemnat în mișcările țărănești de acolo. Cere episcopului să-l admonesteze și să-i interzică în viitor asemenea activități. Același lucru i se comunică și prim-judelui din scaunul Arieș.

198. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul Ioan Lemeni. Îl încunoștințează că nu este împotriva adunării fixate pentru ziua de 15 mai. O condiționează însă: de participarea unui număr restrîns de persoane; de discutarea numai a petiției națiunii române, ce urmează să fie înaintată Dietei de la Cluj și de formularea ei pe un ton moderat. Nu admite nici o discuție care ar putea duce la tulburarea ordinii nobiliare.

199. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către episcopul Andrei Șaguna sau în absența acestuia către Moise Fulea, precum și către judele primar al orașului Sibiu. Le aduce la cunoștință că a luat act de adunarea programată pentru 15 mai la Sibiu în scopul formulării unei petiții cu revendicările românilor. Cere însă să nu se discute nimic în afara acestui subiect, iar petiția să fie redactată pe un ton moderat.

200. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Îi solicită eliberarea din depozitul de la Alba Iulia a armelor și munițiilor cerute pentru gărzile cetățenești din scaunul Arieș.

201. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comitele suprem al Albei de Jos, baronul Bánffy Miklós. Îi ordonă să fie prezent în duminica Tomii la Blaj, deoarece

a aflat că românii vor ține adunarea în pofida interzicerii ei de către Guberniu. Inițiatorul și promotorul principal al acțiunii, avocatul Ioan Buteanu, să fie arestat și trimis sub escortă militară la Cluj.

202. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guberniul Transilvaniei către comitele suprem al comitatului Cluj și către judele primar al orașului Cluj. Le ordonă să-l aresteze pe avocatul Micaș și să interogheze persoana care i-a adus acestuia o scrisoare de la Abrud.

203. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către Magistratul orașului Turda. Ii aduce la cunoștință că cele unsprezece căruțe cu praf de pușcă, care au trecut prin orașul Turda, posedau autorizația lui și a generalului Adam Gallbrunn.

204. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guberniul Transilvaniei către comitatele Solnocul Interior, Dăbica, Maramureș, Satu Mare, districtul Chioar, Magistratul Bistriței, Comandamentul general al armatei din Transilvania și împărat. Anunță tuturor introducerea pe trei luni a judecătoriilor statoriale în comitatul Solnocul Interior.

205. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guberniul Transilvaniei către locțiitorul comisarului și către prim-judele comitatului Solnocul Interior. Le face cunoscut că pe domeniul contesei Csáky Rozália din Gîrbou, precum și pe moșiile din satele învecinate, iobagii au refuzat prestarea robotei și a altor obligații feudale. Le ordonă să facă totul pentru a-i aduce pe țărani la ascultare.

206. [*Cluj, 26 aprilie 1848*]. Redactorul Kővári László și editorul Tilts János către guvernatorul Teleki József. Ii aduc la cunoștință că acceptă cenzura pentru ziarul „Ellenör” în forma în care e aplicată în Ungaria.

207. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către cenzorul Fülel István. Ii ordonă să vegheze asupra articolelor privind morala, religia și persoana împăratului, care vor apare în ziarul „Ellenör” redactat de Kővári László și Tilts János.

208. *Buda, 26 aprilie 1848.* Palatinul Ștefan către împăratul Ferdinand. Ii face cunoscut că stările privilegiate din Transilvania și în special cele din orașul Cluj și-au exprimat dorința ca la Dieta ce va vota uniunea cu Ungaria să fie numit un arhiduce în calitate de comisar regal.

209. [*Budapesta*], *26 aprilie 1848.* Ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan, către vicecomitele comitatului Arad, Török Gábor. Ii dă instrucțiuni referitoare la procedura destituirii și numirii de notari.

210. *Sibiu, 26 aprilie 1848.* Generalul Anton Puchner către guvernatorul Teleki József. Ii aduce la cunoștință măsurile militare luate în legătură cu adunările de la Blaj din 30 aprilie și din 15 mai; o companie din regimentul de infanterie Bianchi va sosi în ziua de 29 aprilie în satul Bucerdea Grînoasă și va rămîne acolo pînă prin 20 mai; un escadron din regimentul de dragoni Eugeniu de Savoya se va instala la Sîncel și Șona în 20 aprilie și va staționa în cele două sate tot pînă prin 20 mai; divizionul regimentului de grăniceri secui, care va fi la 30 mai în Mediaș va fi postat în împrejurimile Blajului la Monariu, Huseni și Cenade împreună cu 2 companii din al 3-lea batalion al regimentului Karl Ferdinand; regimentul de husari Hanovra din Zalău va fi mutat într-o localitate din comitatul Hunedoara, unde se va asigura legătura cu unitățile militare din Banat. În comitatul Solnocul de Mijloc se vor deplasa imediat trei companii din regimentul de infanterie Turszky.

211. *Tîrgu Mureș, 26 aprilie 1848.* Directorul procuraturii fiscale, Donáth Sándor, către guvernatorul Teleki József. Ii anunță că procesul Ecaterinei Varga, arestată pentru agitarea populației din Bucium, Abrud-sat și Cărpiniș, nu a luat încă sfîrșit; dacă se consideră necesar poate fi transferată în altă închisoare.

212. *Karlowitz, 26 aprilie 1848.* Episcopul Andrei Șaguna către guvernatorul Teleki József. Ii face cunoscut că nu s-a putut reîntoarce în Transilvania din cauză de boală; va pleca din Karlowitz imediat ce va fi sfințit ca episcop.

213. *Sibiu, 26 aprilie 1848.* Referat asupra memoriului Magistratului orașului Brașov prezentat Universității săsești de către delegatul Kräger în problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria. Memoriul nu poate fi considerat ca reprezentînd punctul de vedere al întregii populații săsești; Universitatea săsească precizează că nu va reveni asupra poziției sale; părerea Magistratului din Brașov nu poate influența atitudinea potrivnică uniunii a celorlalte scaune.

214. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Judele primar al Clujului, Grois Gusztáv, către guvernatorul Teleki József. Ii raportează că printre actele confiscate de la avocatul Florian Micaș există 68 de scrisori în limba română. Trimite actele confiscate într-un plic sigilat.

215. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Comitele suprem al Comitatului Cluj, Matskási Pál, către guvernatorul Teleki József. Îl anunță că avocatul Florian Micaș, arestat pentru „agitarea” populației românești, a fost interogat și confruntat cu Toma Popa. Alăturat înaintează: procesul-verbal al interogatoriului, raportul prim-judelui Sala Elek și cel al judeului nobiliar Gabriel Dorgo, înaintate prim-judeului.

216. *Cluj, 26 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál, către guvernatorul Teleki József. Îi trimite o declarație a avocatului Csathó János referitoare la cazul Florian Micaș.

217. *Cojocna, 26 aprilie 1848.* Conducerea orașului Cojocna către Guvernul Transilvaniei. Îl informează despre agitațiile lui Finna István care s-a declarat avocat al poporului, a formulat petiții și a adresat un apel și către românii adunați în biserică; pentru a preveni o eventuală revoltă, solicită o unitate de 60 de soldați, precum și autorizația de a introduce tribunalul statarial.

218. *Cornești, 26 aprilie 1848.* Prim-judele regesc al scaunului Arieș, Dindár Antal, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează că în satul Călărași țărani s-au liniștit, dar există pericolul ca după plecarea soldaților să izbucnească o nouă mișcare datorită preotului.

219. *Aiud, 26 aprilie 1848.* Prim-judele nobiliar al comitatului Alba de Jos, Boér Ferenc, către guvernatorul Teleki József. Îl anunță că în pofida opreliștii, unii „agitatori” vor să țină neapărat adunarea de la Blaj din 30 aprilie. Cere să se trimită un comisar gubernial și să fie aduse trupe care să împiedice eventuale tulburări.

220. *Brașov, 26 aprilie 1848.* Căpitanul Farkas către Magistratul orașului Brașov. Îl anunță că au sosit în localitate 3 bărbați din Țara Românească și Moldova; par a fi emisari care intenționează să determine populația românească să acționeze pentru formarea unui stat dac; poliția să facă cercetările cuvenite.

221. *Brașov, 26 aprilie 1848.* Comandamentul militar din Brașov către Magistratul orașului Brașov. Îl aduce la cunoștință că cei trei străini sosiți la Brașov au declarat că vor pleca la Blaj; ei s-ar fi pronunțat pentru înființarea unui „imperiu dacic”; unul se ascunde sub numele de Gligor Vasiliu; el s-a refugiat din Țara Românească, unde s-a fixat un premiu de 500 florini pentru arestarea lui; propune să fie opriți de a călători la Blaj și să fie trimiși în Țara Românească.

222. *Sibiu, 26 aprilie 1848.* Comitele sașilor, Franz Salmen, către Magistratul orașului Brașov. Îl informează că delegația secretă a Universității Săsești, care s-a plănuțit a fi trimisă la Viena, nu ar fi avut misiunea de a se pronunța împotriva uniunii Transilvaniei cu Ungaria. Între timp s-a renunțat la trimiterea ei.

223. *Brașov, 26 aprilie 1848.* Cererea mai multor locuitori prezentată în ședința Comunității orașului Brașov din 26 aprilie 1848, prin care se propun următoarele reforme: 1. alegerea membrilor comunității dintre toți cetățenii și desemnarea lor pe un timp limitat; 2. eligibilitatea tuturor cetățenilor îndreptățiți atât la Universitatea săsească, cât și la Dietă; 3. abolirea dreptului instituțiilor de a face propuneri de candidați pentru a fi aleși; 4. control obștesc asupra veniturilor publice; 5. accesul publicului la dezbaterile ședințelor comunității și ale Universității săsești; 6. publicitatea dezbaterilor judecătorești; 7. drepturi egale pentru românii de pe „pământul crăiesc”; 8. libertatea presei și judecarea delictelor de presă prin curți cu jurați; 9. repartizarea proporțională a mandatelor la alegerile publice.

224. *Brașov, 26 aprilie 1848.* Magistratul Brașovului către comitele sașilor Franz Salmen. Îl informează că în scaunul Brașov domnește liniștea; cei trei protopopi, cărora li s-a pus în vedere să nu se ducă la Blaj, au dat asigurări în acest sens; a luat act de recomandarea privind completarea locurilor vacante din comunitate cu cetățeni români; s-a revenit asupra hotărârii inițiale de a nu ilumina ca de obicei orașul în ajunul zilei de naștere a împăratului; sărbătorirea se va face în mod obișnuit.

225. *Brașov, 26 aprilie 1848.* Magistratul și comunitatea orașului Brașov către Universitatea săsească. A încredințat deputaților brașoveni misiunea de a interveni ca proiectul cu privire la noua reglementare a drepturilor cetățenești să fie prezentat mai întâi scaunelor sau districtelor și numai după aceea să se comunice forurilor superioare. Se exprimă temerea că lărgirea drepturilor politice poate duce la o adevărată dominație a plebei (Pöbelherrschaft). Se pronunță pentru restricții cenzitare la acordarea acestor drepturi.

226. *Sebeș, 26 aprilie 1848.* Judele regesc Samuel Meister către guvernatorul Teleki József. În Lancrăm „ar fi căzut” dintr-o diligență un apel adresat românilor, care a provocat o vie agitație între locuitori. Ei l-au alungat din localitate pe inspectorul local și pe notarul comunal și-au refuzat să se înscrie în gărzile cetățenești. Incidente asemănătoare s-au semnalat și în Pianu de Jos. Neliniștea a sporit prin răspîndirea știrii despre adunarea

populară ce va avea loc la Blaj. Conform dispozițiilor primite, a interzis atât protopopului greco-catolic cât și celui ortodox să trimită delegați la această adunare.

227. *Ozun, 26 aprilie 1848.* Colonelul Dobay Károly către prim-judele regesc din Trei Scaune. Îi aduce la cunoștință că s-a prezentat la el o delegație din Sfântu Gheorghe, care a cerut pe de o parte să se transporte la casa scaunului din această localitate armele reținute la Ozun, iar pe de altă parte ca unitățile grănicerești de secui să nu fie detașate din Trei Scaune pînă la noi dispoziții.

228. *Arad, 26 aprilie 1848.* Comitetul din Arad pentru menținerea ordinii constituite cere juzilor nobiliari să aducă la cunoștința comunelor că notarii nu pot fi înlăturați din funcțiile lor decît cu aprobarea comitatului.

229. *Agrișu Mare, 26 aprilie 1848.* Juratul Simion Vanc către vicecomitele comitatului Arad, Török Gábor. Îl anunță că populația comunei Minișu de Sus a atacat locuința judeului primar sătesc și a confiscat sigiliul comunal. Judele a fost înlocuit cu cel din anul precedent.

230. *Semlac, 26 aprilie 1848.* Administratorul domeniului din Semic, Kovács István, către vicecomitele comitatului Arad, Török Gábor. Îl informează că numai datorită intervenției preotului Lazar Adamovici țărani nu au ocupat pămînturile nobiliare. Notarul a fost alungat de săteni. Se așteaptă atacarea conacului contelui. Populația este agitată.

231. *Șimleu Silvaniei, 26 aprilie 1848.* Stările privilegiate ale comitatului Crasna către guvernul provizoriu al Ungariei. Cer 50 de husari pentru menținerea ordinii constituite.

232. *Șimleu Silvaniei, 26 aprilie 1848.* Stările privilegiate ale comitatului Crasna către Ministerul de Interne al Ungariei. Îi aduc la cunoștință că au hotărît organizarea unei adunări în ziua de 8 mai pentru citirea noilor legi în limbile maghiară, română și slovacă și pentru luarea măsurilor necesare în vederea aplicării lor. Totodată cer ca pînă la 8 mai să se trimită un comisar pentru coordonarea anexării.

233. *Carei, 26 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Satu Mare, Gabányi Sándor, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi raportează despre revoltele din Ciumești, Valea Vinului, Ardușat, Lipău și Resighea.

234. *Cheia, 26 aprilie 1848.* Slujbașii comunei Cheia către judele nobiliar Barla Benjámín. Îl anunță că îi trimit la Plăești (scaun Arieș) o pușcă și trei pistoale confiscate de la patru săteni. Restul populației n-a predat încă armele.

235. *Șomoșcheș, 26 aprilie 1848.* Locuitorii comunei Șomoșcheș, (comitatul Arad) către comisia comitatensă. Declară că s-au convins de autenticitatea documentelor eliberate de notarul și judele primar al comunei. Totodată cer iertare pentru greșelile comise cu prilejul tulburărilor.

236. *Uileacu de Munte, 26 aprilie 1848.* Administratorul moșiei Capitlului romano-catolic din Oradea, Áron Mihály, către inspectorul Capitlului. Îl încunoștințează că locuitorii din Tămășeu nu permit intrarea porcilor domeniului pe hotarul comunei. Cei din Uileacu de Munte nu admit vînzarea vinului și rachiului domeniului în cîrciuma comunală.

237. *Buia, 26 aprilie 1848.* Preotul Ioachim Aron din Buia (comitatul Alba de Sus) către judele nobiliar al cercului. Îl anunță că nu se poate prezenta în fața comitetului pentru păstrarea ordinii constituite, deoarece sătenii bănuiesc că ar fi uncalta domnilor de pămînt și ar risca să se răscoale împotriva lui.

238. *Sibiu, 26 aprilie 1848.* Tompa Imre, scrib la Tezaurariat, către părinții săi. Le scrie despre adunarea românilor de la Blaj, care se va ține la 15 mai; deplasarea unor unități secuiești; atitudinea scaunelor săsești față de uniune.

239. *Cluj, 27 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către judele primar al orașului Cluj, Grois Gusztáv. Îi retrimite dosarul cu scrisorile lui Florian Micaș. Scrisorile să se traducă în limba maghiară și să fie folosite de comisia numită pentru cercetări.

240. *Cluj, 27 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către judele primar al Clujului, Grois Gusztáv. În conformitate cu rescriptul Comandamentului general vor fi distribuite 1520 de arme pentru gărzile cetățenești din Transilvania; ele vor proveni din depozitele regimentului al II-lea grăniceresc din Năsăud. O înștiințare similară a fost trimisă și celorlalte orașe pentru a prelua armele și a restitui cheltuielile de transport.

241. *Viena, 27 aprilie 1848.* Cancelaria Aulică către Guvernul Transilvaniei. Cere lămuriri în legătură cu hotărîrea comunității din Brașov de a aproba ca unii negustori români să fie primiți între jurați iar cei ce nu știu germana să depună jurămîntul în limba proprie.

242. *Pesta, 27 aprilie 1848.* Ministerul de Interne către Ministerul de Justiție al guvernului provizoriu maghiar. La scrisoarea din 21 aprilie îi răspunde că eliberarea lui Eftimie Murgu din închisoarea de la Buda s-a făcut la ordinul șefului guvernului provizoriu, pe baza grațierii de către împărat a deținuților politici.

243. *Sibiu, 27 aprilie 1848.* Generalul Anton Puchner către guvernatorul Teleki József. Îi aduce la cunoștință că este de acord cu instruirea gărzilor cetățenești de către ofițeri și subofițeri, cu condiția ca aceasta să nu se repercuteze defavorabil asupra activității lor.

244. *Mețiș, 27 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Sus, Kálnoky Dénes, către guvernatorul Teleki József. Îl informează că preotul unit Ioachim Aron din comuna Buia a citit poporului o proclamație și a comentat-o în sensul că țăraniii sînt deja scutiți de orice obligații feudale; drept urmare, locuitorii din Buia și Vescud au declarat că nu vor mai îndeplini slujbele iobăgești; propune ca preotul amintit să fie chemat și deținut la Blaj; propune de asemenea măsuri împotriva lui Ioan Popovici, care a răspîndit mai multe exemplare ale proclamației.

245. *Aiud, 27 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. Îi cere ca din cele 600 de puști primite, 300 să fie imediat înmîinate gărzilor cetățenești. Totodată îl înștiințează că mai mulți „instigatori” intenționează să țină adunarea din 30 aprilie de la Blaj în pofida ordonanțelor de interzicere a ei.

246. *Tîrnăveni, 27 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Tîrnava, Haller Ignác, către guvernatorul Teleki József. Relatează despre situația din comitat; numeroasele zvonuri și atitudinea nechibzuită a mai multor nemeși, care au provocat în unele părți agitații; din Căpîlna de Jos și Feisa au declarat că vor participa cu toții la adunarea de la Blaj unde poporul român își va revendica drepturile naționale.

247. *Chiuiești, 27 aprilie 1848.* Judele nobiliar Mósa Ferenc către prim-judele comitatului Solnocul de Mijloc, Mósa József. Îi aduce la cunoștință că locuitorii din Măgoaja și-au ales un delegat pentru adunarea de la Blaj la o întrunire ce a avut loc în 26 aprilie pe baza unui apel românesc; i-a somat pe săteni să-și recheme delegatul, deoarece ei nu erau iobagi, ci nobili cu o sesie.

248. *Răscruci, 27 aprilie 1848.* Prim-judele comitatului Dăbîca, Wass Samuel, către guvernatorul Teleki József. Îi raportează despre revoltele de la Bontida, Dragu, Răscruci, Gîrbou și Fizeș și despre extinderea lor în comitat. Propune să se aducă armată mai numeroasă și să se introducă starea de asediu.

249. *Dragu, 27 aprilie 1848.* Vicecomitele comitatului Dăbîca, Orbók Elek, către comisarul gubernial Szabó József. Îi raportează despre ocuparea de către iobagii din Voivodeni a unor pămînturi alodiale, mai ales păduri, ale guvernatorului Teleki. Juzii primari sătești declară însă că nu e vorba despre ocuparea alodiilor, ci de faptul că țăraniii se declară eliberați de obligațiile feudale.

250. *Oravița, 27 aprilie 1848.* Oficiul minier din Oravița către Direcția minelor. Cere să se aprobe fiecărei familii de miner dreptul de a-și ține cîte o vacă în pădurile aparținătoare fiscalului; în caz contrar producția de cărbuni va fi stînjinită, deoarece nu se vor găsi oameni care să lucreze în condițiile mizere din mine.

251. *Zam, 27 aprilie 1848.* Administratorul de moșie Iacob Moga către stăpîna sa Csáky Rozália, soția baronului Jósika János. O informează că veniturile moșiilor din Zam și din alte localități au scăzut mult, întrucît iobagii nu mai lucrează aproape deloc. Ei nu pot fi siliți la robote, deoarece comitatul nu dispune de mijloacele de constrîngere necesare.

252. *Cluj, 27 aprilie 1848.* Locuitorul fiscal Korbuly Dávid către un concepist necunoscut. Îl informează despre arestarea lui Florian Micaș, la care s-au găsit acte „instigatoare” românești.

253. *Sibiu, 27 aprilie, 1848.* Tompa Imre, scrib la Tezaurariat, către părinții săi. Le scrie despre atitudinea antiunionistă a sașilor de la Sibiu și despre o consfătuire a lor cu românii, pe care au căutat să-i convingă să se declare la adunarea de la Blaj împotriva uniunii, promițîndu-le că-i vor sprijini să devină a patra națiune. Sașii n-au acceptat însă ca în fiecare scaun să fie ales cîte un deputat român.

254. *Cluj, 28 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către prim-judele regesc din Trei Scaune. Îl înștiințează că unitățile militare secuiești nu vor fi scoase din țară; de asemenea că-l va ruga pe generalul Puchner să dea dispoziții pentru a se înlătura diferendele dintre grăniceri și dregătorii civili, care au provocat incidente în secuime.

255. *Cluj, 28 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Anton Puchner. Ii aduce la cunoștință măsurile luate pentru restabilirea ordinii nobiliare în comitatul Dăbîca. L-a trimis la Dragu pe comisarul Szabó József cu misiunea de a restabili liniștea, la nevoie cu ajutorul celor două unități de cavalerie mutate de la Lechința la Bonțida și Răscruți. Potrivit ultimelor știri e necesară armată și la Gîrbou.

256. *Cluj, 28 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către generalul Adam Gallbrunn. Il informează despre tulburările din Dragu și Gîrbău. Tulburările impun deplasări de unități militare pentru a acționa împotriva țăranilor ce amenință conacele nobiliare. Generalul să ia măsuri în înțelegere cu comisarul gubernial.

257. *Cluj, 28 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către prim-judele nobiliar al comitatului Dăbîca, Wass Sámuel, și către comisarul gubernial Szabó József: le aduce la cunoștință consimțămîntul generalului Adam Gallbrunn de a se trimite unitățile militare de la Bonțida și Răscruți la Dragu în vederea restabilirii ordinii nobiliare; referitor la înființarea tribunalelor statariale îl îndeamnă pe jude să facă propunerile necesare.

258. *Pesta, 28 aprilie 1848.* Ordinul ministrului de interne al Ungariei prin care se reglementează amănuntele anexării comitatelor Crasna, Solnocul de Mijloc, Zarand, a districtului Chioar și a orașului Zalău.

259. *Budapesta, 28 aprilie 1848.* Ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan, către primul ministru Batthyány Lajos. A fost informat că în Cehu Silvaniei și în alte comune din Solnocul de Mijloc țăranii atacă și ocupă alodiile nobiliare. Nu sînt cruțați nici reprezentanții organelor locale ale puterii de stat. De aceea îl împuternicește pe comitele suprem al comitatului Crasna, Kabos József, să mențină ordinea constituită, în calitatea sa de comisar guvernamental. Solicită o unitate militară pentru liniștirea țăranimii.

260. *Șiria, 28 aprilie 1848.* Protopopul ortodox Teodor Popovici din Șiria către preoți. Le comunică hotărîrea comitetului pentru menținerea ordinii constituite din comitatul Arad, în care ordonă clerului să convingă sătenii să nu se ridice împotriva notarilor și juzilor primari comunali.

261. *Cluj, 28 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Turda, Thorotzkai Miklós, către guvernatorul Teleki. Ii trimite raportul judeului nobiliar Pápai Lajos despre situația din satele plasei Lupșa. La raport anexează două proclamații.

262. *Cluj, 28 aprilie 1848.* Judele primar al orașului Cluj, Grois Gusztáv, către guvernatorul Teleki József. Il anunță că în noaptea de 26 aprilie au fost arestați cinci români; doi dintre ei au fost reținuți, deoarece s-a dovedit că intenționau să meargă la Abrud pentru a-i comunica lui Ioan Buteanu arestarea lui Florian Micaș.

263. *Aiud, 28 aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki József. Ii raportează că i-a trimis la Blaj pe prim-judele nobiliar și pe vicecomitele comitatului, în vederea opririi adunării din 30 aprilie.

264. *Dragu, 28 aprilie 1848.* Comisarul teritorial Szabó József către guvernatorul Teleki József. Il informează că preotul român din Dragu a primit mai multe exemplare din programul românilor de la fratele său, elev la Cluj. El le-a dat preotului din Voivodeni.

265. *Sebeș, 28 aprilie 1848.* Judele regesc din Sebeș, Samuel Meister, către comitele sașilor Franz Salmen. Il informează despre agitațiile îndreptate contra notarului abuziv, care au avut loc în satul Lancrăm. A reușit să-i liniștească pe cei nemulțumiți prin dezbinarea lor în grupuri separate; prin amenințarea cu încercuirea unor unități militare; prin prevenirea asupra pericolului sistării creditelor la casa de economii. Un caz similar s-a întîmplat și la Pianu de Jos. Referitor la problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria crede că populația românească se va pronunța împotriva ei.

266. *Brașov, 28 aprilie 1848.* Ședința Magistratului din Brașov în care s-a discutat refuzul românilor din Bod de a face parte din gărzile cetățenești alături de sași, după ce inițial au acceptat; senatorului Tartler i se încredințează misiunea de a se deplasa la Bod, pentru a cerceta situația la fața locului.

267. *Sfîntu Gheorghe, 28 aprilie 1848.* Prim-judele regesc din Trei Scaune către guvernatorul Teleki József. Il informează că adunarea scăunală din 11 și 12 aprilie a hotărît ca cele patru companii de grăniceri revoltate să nu părăsească deocamdată locul de staționare, iar armele confiscate de populația civilă să fie depozitate în clădirea publică a scaunului; în schimb decizia de a se recruta membrii gărzii cetățenești numai dintre neameșii nemilitarizați n-a fost transpusă în practică pentru a nu se isca diferende între ei și grăniceri.

268. *Șimleu Silvaniei, 28 aprilie 1848.* Vicecomitele provizoriu al comitatului Crasna, Bocsánczi Márton, către Guvernul Transilvaniei. Raportează că a adus la cunoștința vicarului Al. Sterca Șuluțiu și celor doi protopopi români decretul gubernial prin care se interzicea participarea preoților și a poporenilor la adunarea de la Blaj din 30 aprilie.

269. *Arad, 28 aprilie 1848.* Extras din procesul-verbal al adunării orașului Arad, care se referă la numirea de către guvernul provizoriu al Ungariei și de către palatinul Ștefan a comitelui suprem al comitatului Timiș, Csernovics Péter, în calitate de comisar regal plenipotențiar. În această calitate i s-au trasat următoarele sarcini: să reprimă răzvrătirile din comitatul Torontal; să asigure menținerea ordinii publice constituite; să introducă judecătoria statarială acolo unde consideră că va fi cazul. În calitate de comisar regal, Csernovics acordă orașului Arad dreptul de a constitui o judecătorie statarială. Adunarea hotărăște tipărirea și anunțarea decretului privind instituirea judecătoriei statariale.

270. *Elek [R.P.U.], 28 aprilie 1848.* Raportul anchetatorilor numiți de Comitetul pentru păstrarea ordinii constituite din comitatul Arad pentru a cerceta răzvrătirea țărănilor din Vârșand împotriva notarului și a judeului nobiliar. Se descrie felul cum a decurs răzvrătirea.

271. *Timișoara, 28 aprilie 1848.* Generalul Piret către palatinul Ștefan. Îl anunță că, în urma evenimentelor de la Kikinda: a concentrat cinci escadroane de husari, două batalioane de infanterie și o baterie de artilerie la Jimbolia și a prevăzut cu arme vechi mai multe sate. N-a putut satisface însă cererea vicecomitelui comitatului Timiș de a revoca ordinul de plecare a trei batalioane grănicerești, deoarece este obligat să execute ordinele Ministerului de Război cezaro-crăiesc din Viena și nu pe cele ale guvernului provizoriu ungar, care nu i-a fost desemnat ca autoritate superioară.

272. *Blaj, 28 aprilie 1848.* Redactorul „Organul național”, Timotei Cipariu, către redactorul „Gazetei de Transilvania”, George Barițiu. Îl informează despre: arestarea avocatului Florian Micaș la Cluj; frământările conducătorilor români din Cluj; atitudinea tineretului de la Blaj; pregătirile pe care le fac autoritățile nobiliare în vederea împiedicării adunării de la Blaj din 30 aprilie.

273. *Brăila, 28 aprilie 1848.* Diplomatul Jablonczy din Țara Românească către Kosuth Lajos. Îi recomandă să inițieze măsuri pentru a fi primiți în mod ospitalier refugiații moldoveni, care au organizat o răscoală, nereușită, împotriva tiraniei; îi consideră „martiri ai libertății”; aducătorul scrisorii, Costache Epureanu, îi va da informații mai ample despre evenimentele „interesante în sine și în general importante”.

274. *Ilia, 28 aprilie 1848.* Administratorul de moșie Nagy József către stăpînul său, baronul Bornemissa Ignác. Îl informează că iobagii din Bretea Mureșană și din Ulieș au refuzat să mai presteze robotele și și-au împărțit între ei o parte din hotarul comunelor lor. Propune să se dea țăranilor în arendă sau în parte pămîntul înșămînțat cu porumb.

275. *Cluj, 29 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către judele primar al orașului Cluj, Grois Gusztáv. Îl îndrumă să-i mustre pe tinerii arestați Nicolae Șuluțiu și Eremia Verza și dacă vor declara că nu vor mai „tulbura pacea”, să fie puși în libertate.

276. *Cluj, 29 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comisarul teritorial Szabó József. Își exprimă opinia că mișcările țărănești din Dragu sînt în legătură cu cele din Voivodeni și Cristorel. Îl autorizează pe comisar să interogheze atît preoții, cît și persoanele laice care au contribuit la agitarea spiritelor, iar în funcție de gravitatea situației să dispună arestări.

277. *Cluj, 29 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comisarul teritorial Szabó József. Îi cere informații despre acuzele aduse fratelui preotului unit din Dragu, care a fost arestat și-i ordonă să urmărească proiectata adunare a românilor din Așchileu [Mic], Dragu și eventual alte localități.

278. *Cluj, 29 aprilie 1848.* Guvernatorul Teleki József către comisarul teritorial Szabó József. Îi poruncește să meargă la Așchileu Mic pentru a lua măsuri împotriva iobagilor care refuză prestarea servituților feudale.

279. *Budapesta, 29 aprilie 1848.* Ministerul de Interne al Ungariei către Ministerul de Finanțe. Îl încunoștințează că între direcțiunea montanică din Oravița și autoritățile comitatense s-au ivit neînțelegeri cu ocazia aplicării noilor legi pe teritoriul minier; ordonă vicecomitelui comitatului Caraș să evite deocamdată orice imixtiune în treburile miniere, deoarece schimbarea vechiului mod de administrare ar putea determina tulburarea ordinii publice constituite.

280. *Pesta, 29 aprilie 1848.* Secretarul de stat Pulszky Ferenc către primul ministru al Ungariei, Batthyány Lajos. Îi expune părerea că detașarea cîtorva mii de grăniceri secui

în regiunile din Ungaria, unde populația este agitată, ar contribui la liniștirea spiritelor. Mobilizarea gărzilor cetățenești necesită mari cheltuieli și nu produce un efect asemănător.

281. *Viena, 29 aprilie 1848.* Cancelaria aulică a Transilvaniei către împăratul Ferdinand. Ii înaintează raportul Guberniului transilvănean privitor la planul conducătorilor români de a convoca o adunare populară la Blaj pentru ziua de 30 aprilie. Potrivit unei proclamații, fiecare sat ar fi urmat să-și trimită la Blaj câte doi delegați pentru a cere drepturi pe seama națiunii române. Convocarea adunării a provocat teamă în rîndurile autorităților nobiliare din cauza spiritelor agitate. Din raportul Guberniului rezultă că acesta a luat măsuri pentru a o interzice. Recomandă să se ia măsuri urgente „pentru a se proclama egalitatea în drepturi a poporului român cu ceilalți locuitori ai Transilvaniei”.

282. *Sibiu, 29 aprilie 1848.* Comandantul suprem al armatei austriece din Transilvania, generalul Anton Puchner, către generalul maior Karl Wolnhofer. Ii trimite ordinea de zi pentru a fi citită trupelor secuiești de graniță. Iși exprimă profunda dezamăgire pentru actele de nesupunere ce au avut loc în rîndul trupelor de grăniceri secui.

283. *Sibiu, 29 aprilie 1848.* Generalul Anton Puchner către guvernatorul Teleki József. Iși exprimă îngrijorarea în legătură cu actele de nesupunere ale regimentului 2 de graniță secuiesc; grănicerii aflați la Ozun au refuzat să plece la Sibiu și Sebeș; ei au depus armele, cu care s-a înarmat populația civilă; cere să se pună capăt acestei situații primejdioase; inițial a aprobat să fie expediate la Cluj puști destinate înarmării gărzilor cetățenești de acolo; totuși pînă la lămurirea situației critice nu se vor trimite armele cerute; a repartizat pînă acum mai multe puști pentru Brașov, deoarece acolo i se pare liniștea mult mai primejduită; regimentul 2 secuiesc să mențină ordinea constituită în orașele apropiate.

284. *Sibiu, 29 aprilie 1848.* Generalul Anton Puchner către comitele suprem al comitatului Alba de Sus, Kálnoky Dénes. Ii anunță că nu-i poate acorda ajutoare militare, deoarece două divizioane ale regimentului 2 de grăniceri secui refuză ascultarea, iar restul trupelor sînt necesare la fața locului.

285. *Arad, 29 aprilie 1848.* Episcopul ortodox din Arad, Gherasim Raț, către preoții eparhiei Aradului. Potrivit dispozițiilor mai înalte cere preoților să se abțină de a participa la mișcările îndreptate împotriva notarilor și a altor dregători comunal și să contribuie la menținerea păcii și liniștii publice.

286. *Cluj, 29 aprilie 1848.* Guberniul Transilvaniei către comitatul Dăbîca. Ii ordonă să lămurească locuitorii din Dragu că slujbele iobăgești vor fi desființate și în Transilvania la fel ca în Ungaria, de către viitoarea Dietă; pînă atunci ele rămîn însă în vigoare iar soldații nu vor părăsi localitatea.

287. *Dej, 29 aprilie 1848.* Teologul Ioan Popovici a recunoscut cu ocazia interogatoriului că a înmînat celor doi preoți români din Măgoaja două manifeste. Manifestele le-a găsit la seminarul din Blaj. După cîte a auzit, autorul lor este Aron Pumnul.

288. *Buia, [29] aprilie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Sus, Kálnoky Dénes, către guvernatorul Teleki József. Ii încunoștințează că a sosit cu o jumătate de companie de husari în comuna Buia, unde a somat populația să se liniștească. Delegații din 11 comune au declarat însă că nu vor mai presta slujbele iobăgești pînă cînd nu vor primi ordin în acest sens de la împărat.

289. *Abrud, 29 aprilie 1848.* Judele primar din Abrud, Laborfalvi Nagy Károly, către guvernatorul Teleki József. Ii raportează despre evenimentele de la Abrud: în oraș ordinea nu este tulburată, dar în localitățile din împrejurimi se pregătesc sulite și alte arme tradiționale țărănești; circulă zvonuri despre o eventuală răscoală a românilor; înainte de plecarea lui Buteanu la Cluj din garda cetățenească făceau parte și românii, dar după sosirea acestuia s-au retras; ei vor să înființeze o gardă cetățenească proprie; cere să fie trimise trei companii de militari în Abrud și împrejurimi.

290. *Brețcu, 29 aprilie 1848.* Judele primar al orașului Brețcu către guvernatorul Teleki József. Ii raportează că grănicerii secui, care au părăsit localitatea, s-au reîntors. A convocat adunarea orașului pentru dezbaterea problemei. Adunarea a hotărît luarea unor măsuri pentru menținerea ordinii constituite și pentru cercetarea cauzelor comportării grănicerilor.

291. *Pecica, 29 aprilie 1848.* Raportul comisiei comitatense din Arad despre alegerea în comuna Pecica a unui nou jude primar, agreat de popor și despre cererea schimbării vechiului notar față de care se manifestă neîncredere.

292. *Mediaș, 29 aprilie 1848.* Raportul subnotarului Lupini prezentat în ședința scaunului Mediaș cu privire la devastările comise de locuitorii din Copșa Mică în pădurea

„Schemert”; în ziua de 21 aprilie 1848 locuitorii din Copșa Mică i-au obligat și pe paznici să-i urmeze în pădurea scăunală; acolo au delimitat o parte pentru scaun, iar pe cealaltă parte au declarat-o proprietatea lor. Magistratul și delegații comunității cer sprijin de la Guberniu în vederea reprimării răsculașilor din Copșa Mică; o comisie se va deplasa la fața locului pentru a evalua pagubele.

293. *Timișoara, 29 aprilie 1848*. Corespondentul Petru Cermena către redactorul „Gazetei de Transilvania”, George Barițiu. Îi scrie despre mișcările românilor și sîrbilor din Banat.

294. *[Viena] 29 aprilie 1848*. Baronul conservator Apor Lázár către Kossuth Lajos. Sub pseudonim, Apor îi face reproșuri și-i aduce o serie de învinuiri și acuzații în numele aristocrației maghiare nemulțumită de măsurile antifeudale pe care le-a inițiat.

295. *[Brașov, 25—30 aprilie 1848]*. Manifest anonim adresat cetățenilor orașului Brașov. Le dezaprobă atitudinea prounionistă și insistă asupra necesității unității de acțiune, deoarece uniunea Transilvaniei cu Ungaria va duce la subjugarea populației săsești.

296. *[Fără loc, înainte de 30 aprilie 1848]*. Petiția românilor transilvăneni către împărat. Solicită recunoașterea românilor ca națiune politică și egalitatea lor din toate punctele de vedere cu maghiarii, secuii și sașii.

CUPRINS

Introducere	V—XIV
Lista prescurtărilor	XV
Rezumatele documentelor	XVI—XXXVIII
Regestenverzeichnis	XXXIX—LXI
Documente	1—446
Indice de localități	447—454
Indice de persoane	455—476

RECTIFICARE

La pagina 265, rândul 25 de sus, în loc de: s az által a néptől csúf szidalmakkal is illetetett, s egy közüllök nagyon meg, se va citi: káplán által lívat kapván s legényem a jegyrő lívat, lóháton meg.

Documente privind revoluția de la 1848 în țările române, C. Transilvania, vol. II.